LIET. BIBLIOGR. TARNYBOS DOVANA

Europos LIETUVIS

Nr. 4 (595). 1960. I. 28 — Londonas, 1960 metų, sausio mėn., 28 d. — XIV metai

PAID IN 28 JAN 61

PROPAGANDOS STIPRINIMAS

MASKVOS ŽYGIAI PRIEŠ „NACIONALINES TRADICIJAS"

JŲ PRIEDANGA, ESĄ, ATGAIVINAMI „REAKCINIAI PAPROČIAI IR ĮGŪDŽIAI". — PRIPAŽĮSTA, KAD KOMUNISTŲ PROPAGANDA ESANTI „ATITRŪKUSI NUO MASIŲ". — PROPAGANDOJE ESĄ PER DAUG „POLITINIŲ PLEPALŲ"

(ELTA) Visasąjunginės komunistų partijos centro komitetas sausio 10 d. „Pravdoje" paskelbė ilgą, dviejų laikraštinių puslapių nutarimą „apie partinės propagandos uždavinius šiuolaikinėmis sąlygomis". Vilniaus „Tiesa" nutarimą atspausdino sausio 12 dieną.

Nutarimas atskleidžia seniai visiems žinomą faktą, kad komunistinė propaganda esanti atitrūkusi nuo gyvenimo, ji „apsiriboja bendrais šūkiais ir lozungais, vengia aktualių, liaudies mases jaudinančių klausimų". Trūkumų esą tiesiog begalės: „Idėjinio auklėjimo darbe silpnai ir kartais nevykusiai aiškinami socializmo pranašumai", nepakankamai auklėjamas „sovietinis patriotizmas".

„Socializmo priešai vis smarkiau propaguoja...".

Nutarimas atskleidžia taip pat faktą, kad antikomunistinės nuotaikos pačioje šalyje (Sovietų Sąjungoje ir jos okupuotuose kraštuose) ne tik nemažėja, bet dar stiprėja, o taip pat, kad jaučiama propagandos iš laisvojo Vakarų pasaulio įtaka. Ypač „nacionalinė tema" sovietiniams propagandininkams nuolat kelia susirūpinimą. Kp centro komitetas šaukia savo darbuotojus į naują kampaniją tame fronte. Tikrai būdingi yra tokie nutarimo pasisakymai:

„...socializmo priešininkai vis smarkiau propaguoja kapitalistinį gyvenimo būdą, reakcinę kosmopolitizmo ideologiją. Kai kuriose partinėse organizacijose neteikiama reikiamos svarbos klausimams, susijusiems su darbo žmonių auklėjimu socialistinio internacionalizmo, neišardomos, nuolat stiprėjančios tautų draugystės dvasia, su nesitaikstymu su buržuazinio nacionalizmo atgyvenomis, su atsilikusių reakcinių papročių ir įgūdžių atgaivinimu bei dirbtiniu jų skiepijimu po „nacionalinių tradicijų" priedanga, su mažiausiais mėginimais priešpastatyti klaidingai suprastus „vietinius interesus" bendriems tarybinės liaudies kovos už komunizmą interesams".

Nors gramozdiški tie sakiniai, bet jie atskleidžia faktą, kad „socializmo priešininkų" propaganda už „kapitalistinį gyvenimo būdą" sovietų valdomuose kraštuose „vis smarkiau" pasireiškia. Po „nacionalinių tradicijų priedanga" esą skiepijami „reakciniai papročiai", „buržuazinės nacionalinės atgyvenos" ir pan. Sovietinė komunistų partija, tur būt, dar niekad nėra taip atvirai pripažinusi savo režimo ideologinio ir propagandinio nepasisekimo masėse.

Maskva nemėgsta nerusų tautų „nacionalinių tradicijų"

Kita vertus, nutarimas atskleidžia ir tai, kad Maskva yra nusistačiusi nerusų tautas sąjunginėse respublikose ideologiškai dar labiau spausti prisitaikyti prie Rusijos, nors tuo tektų atsižadėti „nacionalinių tradicijų", kurių Maskva nemėgsta. Retai kada ji taip atvirai yra pasisakiusi prieš tas tradicijas, kaip šiame nutarime. Nutarime tiesiai kaltinami „kai kurie sąjunginių respublikų kompartijų centro komitetai" ir kiti darbuotojai, kad silpnai vadovauja „šiam svarbiam partinės veiklos barui". (Vargu tas priekaištas yra taikytas Lietuvos kompartijos vadui Sniečkui, kuris ir be to nutarimo visą laiką išsijuosęs propaguoja rusofiliškumą). Atskirų respublikų partiniai ir kiti darbuotojai kaltinami, kad jie „neduoda reikiamo atkirčio" nacionalistinėms ir panašioms tendencijoms ir „kartais užima pasyvią, gynybinę poziciją marksizmui -leninizmui priešiškos idealistinės religinės ideologijos atžvilgiu". Žymi partinių ir kitokių darbuotojų dalis vis dar iš viso nedalyvaujanti propagandoje.

Ideologiniai priešai iš visų pusių

Būdinga, kad nutarime įsakmiai raginama propagandoje mases skatinti daugiau dirbti. Užtat reikią siekti, kad propagandoje būtų mažiau politinio plepėjimo.

Užkliūna centro komitetui ne tik „buržuaziniai nacionalistai", kurie nutarime pakartotinai puolami, bet ir „dešinieji socialistai bei revizionistai", kurie, girdi, esą taip pat buržuazinės ideologijos skelbėjai. Žodžiu, Maskvos komunistiniam centrui baimę įvaro priešai ir iš kairės, ir iš dešinės, ir iš pačios partijos vidurio.

Kalbant apie atskirus sluoksnius, nutarime raginama „darbininkų ir kolchozininkų tarpe ypač skiepyti „komunistinę pažiūrą į darbą", inteligentijos tarpe skatinti „dirbti visuomenės labui", jaunimo tarpe skiepyti „nepakantumą buržuazinės ideologijos, apolitiškumo ir miesčioniškumo pasireiškimams", moterų tarpe įtraukti namų šeimininkes į visuomeninį darbą ir sukelti jas prieš „religinius prietarus ir prieš miesčioniškumo atgyvenas".

Komunistinėje propagandoje pasitaikąs „įkyrus žinomų tiesų kartojimas". Dar įdomu, kad ateityje į komunistinę propagandą bus stengiamasi įjungti daugiau inžinierių, agronomų ir šiaip liaudies ūkio darbuotojų, be to, mokslininkų, literatūros ir meno veikėjų, profesinių sąjungų darbuotojų ir kitų. Būsią leidžiama plati propagandos literatūra.

Tikras kurjozas, kad nutarime numatoma išleisti literatūros ir Azijos, Afrikos bei Lotynų Amerikos tautų nacionalinio išsivadavimo temomis (tuo tarpu kai Europos tautoms nė neleista užsiminti apie jų išsivadavimą iš sovietinio režimo).

Mokyklų tolimesnis supolitinimas

Nutarime sausais žodžiais pasakoma, kad laikoma tikslingu nuo 1961-62 mokslo metų įvesti vyresniose vidurinių mokyklų klasėse ir vyresniuosiuose vid. spec. mokyklų kursuose „populiariaus politinių žinių pagrindų kurso dėstymą". Būsiąs paruoštas specialus šio kurso vadovėlis. Tai kvepia dar įkyresniu mokyklų programos supolitinimu.

KALBA IR LIETUVOS VARDU

Norvegijos vyriausybė pasirašė su Sov. Sąjungos vyriausybe susitarimą sutvarkyti abiejų pusių ekonominėms, turto ir kitoms pretenzijoms, liečiančioms Latvijos, Lietuvos ir Estijos „sov. soc. respublikas" ir Karelijos „auton. sov. soc. respubliką".

Susitarimo esminis turinys yra toks: Sovietų S. vyriausybė nereikš Norvegijos vyriausybei pretenzijų, kurios kilo prieš 1941 metus ir liečia turtus, esančius Norvegijos teritorijoje ir priklausančius fiziniams ir juridiniams asmenims Latvijoj, Lietuvoj ir Estijoj ir Karelijos „auton. sov. soc. respublikoj".

Norvegijos vyriausybė, veikdama savo ir savo piliečių vardu, nereikš Sovietų Sąjungos vyriausybei ir kitaip nepalaikys pretenzijų, kurios kilo prieš 1941 metus ir yra pasekmė nacionalizacijos vykdymo Latvijos, Lietuvos ir Estijos „sov. soc. respublikose' 'ir Karelijos „auton. sov. soc. respublikoj".

Visoms pasakytosioms abiejų pusių pretenzijoms sutvarkyti, o taip pat atlyginti už laivus, kuriais Norvegijos piliečiai karo metu buvo pabėgę į Sov. Sąjungą, Sov. Sąjungos vyriausybė pasižada užmokėti Norvegijos vyriausybei 500.000 norvegų kr.

— — —

Dėl to susitarimo Lietuvos Diplomatijos šefas S. Lozoraitis yra pasiuntęs notą Norvegijos užsienio reikalų ministeriui. Notoje pareiškiama, kad Lietuva yra neteisėtoj karinėj okupacijoj, kurią jai primetė smurtu Sov. Sąjunga. Vadinamoji Lietuvos „sovietinė socialistinė respublika" tėra sovietų padaras, kurį Maskvos vyriausybė panaudoja okupacijai užmaskuoti. Lietuvos Valstybė, kuri palaikė diplomatinius ir draugingus santykius su Norvegija, tebeegzistuoja de jure. Sov. Sąjunga nėra įgijusi suverenumo Lietuvoje ir neturi teisės jį vykdyti. Todėl Sov. Sąjunga neturi teisės atstovauti Lietuvos Valstybei ir ypač disponuoti jos ar jos piliečių turtu, teisėmis, interesais ar prievolėmis.

Nota baigiama konstatavimu, kad tokiomis aplinkybėmis kalbamasis Norvegijos vyriausybės susitarimas su Sov. Sąjunga neturi Lietuvai galios. Be to, pareiškiami visi rezervai dėl žalos, kurios galėtų padaryti Lietuvai ir jos piliečiams susitarimo sudarymas ir vykdymas.

Kard. A. Ottaviani pamokslas

Kas mėnesį yra laikomos pamaldos Romoje, Santa Maria Maggiore bazilikoje, už vieno kurio sovietų pavergtojo krašto Tylos Bažnyčią. Sausio 7 d. kardinolas A. Ottaviani atlaikė pamaldas už Tylos Bažnyčią Vengrijoje ir pamaldų metu pasakė reikšmingą pamokslą, kuris turėjo didelio atgarsio tiek dėl savo turinio, tiek dėl pamokslininko asmenybės.

Jis gimė Romoje 1890 m. spalio 29 d. Kunigas nuo 1916 m., kardinolas nuo 1953 m. Turi filosofijos, teologijos, bažnytinės ir civilinės teisės daktaratus. Buvo filosofijos ir teisės profesorius, čekų kolegijos Romoje rektorius. Nuo 1928 m. darbavosi Vatikane. Nepaprastųjų bažnytinių reikalų skyriuje, Valstybės sekretoriate, eidamas sekretoriaus pavaduotojo pareigas. 1935 m. paskirtas į Aukščiausiąją Šv. Oficijaus Kongregaciją, kurios dabar yra sekretorius. Kard. A. Ottaviani 1928 m. parašė lotynišką ilgą straipsnį apie Lietuvos konkordatą (A. Ottaviani, Concordatum Lithuanicum, žurnale: Apollinaris, Roma, 1928, nr. 1, psl. 51-64; nr. 2, psl. 140-149). Be to, praėjusią vasarą kartu su vienu lietuviu turėjo bendrą kelionę laivu per Atlantą, kurios metu išsamiai susipažino su aktualiaisiais Lietuvos reikalais.

Vatikane jis yra vienas iš įtakingiausių kardinolų.

Pateikiame čia to pamokslo santrauką.

Niekas nemyli taikos ir jos netrokšta daugiau kaip jūs, tremtiniai, nes dėl svetimųjų smurto atsidūrę tremtyje skaudžiausiai atjaučiat karo pasekmes. Ligi Kainas galės žudyti Abelį ir niekas dėl to nesijaudins, ligi bus galima laikyti vergovėje ištisas tautas ir niekas negins pavergtųjų, lig bus baudžiami mirtimi, praėjus 3 metams nuo vengrų revoliucijos, studentai, ūkininkai, darbininkai tik už tai, kad mylėjo svetimų tankų sunaikintą laisvę, ir pasaulis nepasibaisės tokiu nusikaltimu,— negali būti kalbos apie tikrąją taiką, o tik apie toleravimą niekieno nekliudomo žudiko ir koegzistenciją su juo.

Jau nuo dešimtmečių yra vykdoma pasaulyje, tariamų humanitarinių ir socialinių teorijų vardan, begėdiška valdymo technika, įvesta tų, kurie, užgrobę valdžią ir paėmę į savo rankas valdymo priemones, deportuoja, kalina, masakruoja, vienu žodžiu — paverčia žemę tyrais. Pasikartoja Tamerlano laikai. Dvidešimtojo amžiaus vidury vyksta genocidai, masiniai deportavimai, žudymai kaip Katyne, masakrai kaip Budapešte. Bet ir to dar negana: nejaučiama pasibaisėjimo paspaudžiant ranką naujiems antikristams, dar daugiau —lenktyniaujama, kas suspės pirmas paspausti jiems ranką ir pasikeisti su jais maloniomis šypsenomis.

Kada Hitleris atvažiavo į Romą, Popiežius išvyko iš miesto. Ir šiandieną visi, net tie, kurie tada reiškė kritiką, pripažįsta, jog Popiežius pasielgė labai gerai. Ir tai buvo mažiausia, ką galėjo padaryti nesakau Popiežius, bet garbės žmogus, šir dies žmogus to asmens atžvilgiu, kuris užmušė tūkstančius nekaltųjų ir platino terorą tautų tarpe. Ir vis dėlto kokios buvo tada surengtos šventės, kokie triumfai! Hitleris taip pat nebuvo savo brolių sargas: jis buvo jų žudikas ir skelbėsi esąs civilizacijos steigėjas. Ir tai pasikartoja po Hitlerio kitų principų ir kitų imperializmų vardan. Bet ar tai yra žmogaus laimėjimas, ar tame yra naujosios santvarkos garbė? Ar tai slepiasi naujųjų socialinių laimėjimų manifestuose ir atsišaukimuose? Ir niekas nebeprotestuoja prieš tuos, kurie žiauriomis represijomis kėsinasi užgesinti žmogaus širdy taip pat Dievo idėją ir nuslopinti mirties akivaizdoj krikščionišką nemirtingumo viltį. Kada kitados buvome priėję prie tokios niekšybės — matyti milijonus piliečių plojant smurtui, tironijai, žiaurumui? Ar tai yra naujas žmogus, pasiekęs negirdėtos pažangos? Jis užpilo žemę retežiais bei gedulu ir tariasi galįs pažeisti dangų savo žygdarbiais ir situo parodyti dar kartą, kad Dievo nėra. Nusikaltimų gausumas bei sunkumas, deja, atbukino krikščionių jautrumą. Jie ne tik kaip krikščionys, bet ir kaip žmonės nebereaguoja, nesijaudina.

Politikai ir atsakingas pareigas turį asmenys žino, jog Europos vidury nėra jokios laisvės, nėra laisvės jokiu pavidalu, nei mokykloj, nei moksle, nei darbe, tenai nėra vienas būdas gyventi, būtent, būti vergais ir garbinti tuos, kas valdo. Politikai ir atsakingi žmonės žino, jog esant tokiai absoliutinei nesuvaldomai sauvalei, viskas bet kuriuo momentu gali nuriedėti į apokaliptišką bedugnę. Jie tai žino, bet leidžiasi vedami kitų iniciatyvos, nesutaria savo tarpe, jie leidžiasi jos vedami, lyg apkvaišę nuo baimės, jeigu iš viso neperžina tarnauti persekiotojams, kaip daro dūli intelektualai, tikėdamiesi išsisukti, kada ateis blogi laikai. Galima būti aukščiausioje visuomenės vietoje ir kartu būti lavonu. Visa yra galima, bet negalima gyventi šitokiame nejautrume. Gyvybė reiškiasi skausmo atjautime, jautrume, kuriuo reaguojama į žaizdas, reakcijos greitume ir siprume. Tas yra miręs ir supuvęs, kas nebereaguoja.

Argi gali krikščionis šypsotis ir pataikauti krikščionių žudikui, tam, kas nepasitenkindamas Dievo neigimu Jį dergia ir kankina Jo tarnus ir sūnus. Ar gali krikščionys priimti sąjungas su bendrais ir sąjungininkais tų, kas propaguoja ir rengia tokio antikrikščioniško teroro įsteigimą dar laisvuose kraštuose? Argi galima sutikti su bet kuriuo atoslūgiu, kada pirmiausiai nėra atoslūgio žmonijoje, nėra elementariausios pagarbos sąžinei ir tikėjimui, Kristaus veidui, apspiaudytam, erškėčiais apvainikuotam, iškoneveiktam? Argi galima tiesti ranką tiems, kas tai daro?

Mums nebelieka nieko kita kaip tik malda, nes mes matome, jog nebegalima pasitikėti žmonėmis, o tik dėti viltį į dangų. Iš tikrųjų esama žmonių, kurie, skelbdamiesi krikščionimis, prisideda prie persekiotojų, įveda juos į laisvą pasaulį ir nemato rankos, kuri suduoda Kristui į veidą. Vienas didis prancūzas yra pasakęs: Kristus yra agonijoje, o tu tariesi su Jo persekiotojais.

Septynios DIENOS

NEBEGRĄŽINS SALŲ

„Pravda" paskelbė, kad Sov. Sąjunga, greičiausia, nebegrąžinsianti Japonijai jos salų, kurias yra užėmusi karui baigiantis.

Tai būsianti maždaug bausmė už pasirašymą sutarties su Amerika.

ANTISEMITINĖ STATISTIKA

Baden Wuertembergo (Vokietijoje) min. pirmininkas paskelbė, kad iš ligi šiol už antisemitinius pasireiškimus suimtų 93 asmenų 80 neturi ryšio su jokiu politiniu susibūrimu (iš likusiųjų 6 sakėsi esą nacionalistai, o 7 iš tikro priklausė Reicho partijai).

ANGLIJOS BANKO PROCENTAS PAKELTAS

Anglijos Banko procentas pakeltas iš 4 į 5. Išsimokėtinai perkantiems bus pakeltas procentas.

Dar neaišku, ar tuo pasinaudos statybos bendrovės ir ar pakels namų pirkėjams paskolos procentą.

PANELĖ SAM NUSILEIDO GYVA

Bandomoje kelionėje į erdves paleistoji bezdžionėlė Miss Sam (7½ svarų svorio) nusileido į Atlantą gyva.

IŠVARĖ ISPANIJOS AMBASADORIŲ

Kubos min. pirm. Dr. Castro ilgame pasikalbėjime per televiziją buvo pradėjęs pulti Ispaniją. Tuometį į studiją įsiveržė Ispanijos ambasadorius markizas De Vellisca.

Ambasadoriui dėl to buvo įsakyta per 24 val. išvažiuoti.

Iš Ispanijos įsakyta išvažiuoti Kubos ambasadoriui.

400 DARBININKŲ UŽGRIŪTA

Pietų Afrikos kasyklose buvo užgriūta 400 darbininkų. Prisikasti iki jų reikia bent savaitės laiko.

Ankstyvesnės didžiosios nelaimės kasyklose buvo 1956 m. Belgijoje (žuvo 263), 1942 m. Mandžūrijoje (žuvo 1549), 1913 m. D. Britanijoje (žuvo 439).

NEGALIMA UŽDRAUSTI

V. Vokietijos vidaus reikalų min. Dr. Schroeder pareiškė, kad jis nerandąs pagrindo uždaryti vokiečių Reicho partijos, su kuria siejami pastarojo meto antisemitiški pasireiškimai. Vokietijoje yra liberalinė demokratija, ir dėl to žmogus gali būti baudžiamas ne už savo nuomonę, o tik už nusižengimo konstitucijai veiksmus.

NEBĖRA VILČIŲ

Indijos vyriausybė yra tos nuomonės, kad jau tenka atsisakyti vilčių atgauti Kinijos užgrobtąsias Ladakh provincijos sritis.

7 MYLIOS GILUMO

Leit. Walsh ir J. Piccard su specialiai pastatytu „laivu" buvo nusileidę 37.800 pėdas gilumo į vandenyną.

ATŠAUKTAS GEN. MASSU

Už puolamuosius pasisakymus prieš prezidento gen. de Gaulle Alžyro politiką atšauktas į Prancūziją karinių pajėgų Alžyre vadas gen. Massu. Jam nebebus leista grįžti į Alžyrą.

Aiškintis su kariniais viršininkais vasario mėn. pradžioj į Alžyrą važiuoja pats prez. gen. de Gaulle.

ATIDĖTA NEPRIKLAUSOMYBĖ MĖNESIUI

Kipro sala pagal ankstyvesnį susitarimą turėjo gauti nepriklausomybę vasario 19d.

Dabar Londone įvykusi tuo reikalu konferencija atidėjo nepriklausomybės skelbimą mėnesiui, nes nebaigti paruošiamieji darbai.

DAR 6 ATOMINIAI POVANDENINIAI

Biudžeto priėmimo proga pasakytoje kalboje prez. Eisenhoweris paprašė kongresą skirti lėšų dar 6 povandeniniams atominiams laivams. Tada apie 1962 metus Amerika jau turės 15 tokių laivų.

Daugiau kaip pusė biudžeto skiriama gynybai.

ASWANO UŽTVANKĄ BAIGS STATYTI RUSIJA

Egiptas Aswano užtvanką stato rusų pinigais. Dabar jau baigti pirmieji statybos darbai, o rusai pasižadėjo ir baigti statyti.

NUOLAIDŲ NEBUS

Indijos krašto apsaugos min. Menon pareiškė, kad Kinijai nebus daroma jokių nuolaidų dėl pasienio ginčų. Jei Kinija norėtų tartis, pirma turi nustoti puldinėti Indiją.

ATLEIDO IŠ PAREIGŲ

N. Bieliajevas, Kazachų tarybinės respublikos komunistų partijos generalinis sekretorius, už nepajėgumą susidoroti plėšiniuose, atleistas iš pareigų.

AMERIKA GINS JAPONIJĄ

Prez. Eisenhoweris ir Japonijos min. pirm. Kiši pasirašė dešimčiai metų sutartį, pagal kurią Amerika įsipareigoja ginti Japoniją.

Sutartimi paliekamos amerikiečių karinės bazės Japonijoje.

Japonų profesinės sąjungos dėl to pareiškė protestą.

PASAULYJE

— Rusų deimantus pasaulyje pardavinės Pietų Afrikos bendrovės kartu su savaisiais.

— Tyrinėjimai leidžia daryti išvadas, kad sausio 7 d. sudužęs amerikiečių lėktuvas (užmušti visi 34 keleiviai) buvo susprogdintas tūlo Frank, kuris buvo apsidraudęs 887.000 dolerių (jis ir pats skrido ir žuvo).

— Skotijoje dėl daugybės sniego žuvo keletas žmonių.

— Prez. Eisenhoweris apie birželio 20 d. ruošiasi aplankyti Japoniją (po kelionės į Rusiją).

— Ghana ruošiasi atsiklausti savo piliečius, ar jie norėtų, kad kraštas liktų Britų karalijoje, ar pasiskelbtų respublika (o jei respublika, tai kas būtų pirmasis prezidentas).

— Pietų Afrika taip pat ruošiasi priimti įstatymą, kuriuo remiantis būtų atsiklausiama gyventojų, ar laikytis Britų karūnos, ar skelbtis respublika.

— Pradeda aiškėti, kad ir lapkričio m. sudužęs amerikiečių lėktuvas bene bus susprogdintas apsidraudusiųjų.

— Truputį atpigsiąs daniškas sviestas.

ALŽYRAS NENURIMSTA

Alžyre prancūzų dešiniojo sparno sukilėliai prieš vyriausybę įsistiprino dviejose vietose ir laukia.

Prieš sukilėlius nuotaikos pasikeitė, kai jie pradžioje atidengė ugnį ir dėl to 25 žuvo ir 140 sužeista. Šiuo atveju buvo prancūzų susirėmimas su prancūzais, ir dėl to vyrauja blogos nuotaikos.

Į Alžyrą išskrido Prancūzijos ministeris pirmininkas Debre, kuriam jau ir anksčiau yra tekę aiškinti Alžyro prancūzams gen. de Gaulle politiką.

Prezidentas gen. de Gaulle trumpu atsišaukimu kreipėsi į sukilėlius, kviesdamas juos negriauti Prancūzijos.

Aktyviai įsistiprinusių sukilėlių yra apie 2500 (su jais ryšį palaiko dar apie 3000 arabų). Iš pradžių su jais buvo susidūrę žandarmerijos daliniai, ir juos kaip tik sukilėliai apšaudė. Dabar žandarmeriją pakeitė jaunų parašiutininkų daliniai, kurie iš pradžių vedė pašnekėsius su sukilėliais, kurių daugumas yra atsargos parašiutininkai.

VILNIUJE 5500 PRIVAČIŲ NAMELIŲ

Sausio 12 dieną buvo baigtas namų surašinėjimas. Tą darbą Lietuvoj dirbo 900 surašinėtojų. Ta proga paaiškėjo, kad Vilniaus miesto ribose (kurios gerokai išplėstos į kaimus) yra apie 5500 nenacionalizuotų (nes maži) namukų. **(LNA)**

Akimirksnių Kronikos

RAŠO BRONYS RAILA

Bronys Raila, vienas pačių gyviausiųjų ir judriausiųjų tremties žurnalistų, pastoviai talkininkauja JAV leidžiamoje „Dirvoje“, rašydamas daugiausia lietuviškais klausimais Akimirksnių kronikas.

„Europos Lietuvio“ redakcija sutarė su Br. Raila, kad jis šitų kronikų nepašykštės ir mūsiškiam laikraščiui.

Turinys tų straipsnių bus toks, kaip ir „Dirvoje“ spausdinamųjų, bet abiejų laik raščių skaitytojai, be abejo, yra beveik išimtinai skirtingi.

Dėkodami čia Br. Railai už talką, spausdiname pirmąjį jo straipsnį iš tų būsimųjų lietuviškų kronikų.

DŽIAUGSMO ŽIEŽIRBA LIŪDESYJE

Praėjusių metų pabaigoje teko turėti labai nuobodaus darbo — taisyti korektūras. Taisyti pirmąją, paskui dar antrąją korektūrą yra vienas iš pačių įkyriausių ir baisiai bukinančių užsiėmimų. Jo baisumą tegali suprasti tik rašto žmonės, kuriems protarpiais tenka patekti į tą vergiją. Man toks rašalinis malonumas kaip tik ir pasitaikė. Praėjusiais metais buvau paruošęs kiek stambesnį tomuką, kurio pirmoji dalis — keli šimtai puslapių — pernai buvo baigti ir surinkti V. Vijeikio spaustuvėje Čikagoje ir dabar pradėti spausdinti.

Ten buvo pastanga peržvelgti paskutinius penkiolika mūsų „tremties metų“. Jei jau korektūrų skaitymas nebuvo linksma pramoga ,tai tų daugelio puslapių turinys man pačiam protarpiais iš naujo kėlė pasibaisėtiną liūdesį. Kiek kovų, kiek ginčų, kiek polemikų, kiek nevienybės! Kiek nesąmonių, pagiežos, juodų spalvų! Kiek beprasmiško varžymosi dėl valdžios ir garbės! Kiek rietenų dėl dalykų ir principų, rodos, tokių aiškių, tokių akivaizdžių, taip nesunkiai iš karto suprantamų!..

Bet mes vis „kovojom“: ginčijomės, neigėm politikos ir visuomenės gyvenimo elementorių, juokingiausiais ir dirbtiniausiais fasadais puošėm ir iškraipėm savo tautos ir savo pačių likimą, kol visi pagaliau atsidūrėme į tą patį nuovargio, pasibodėjimo, indiferencijos uostą. Ir pajutome ,kad atėjo laikas viską pervertinti ir vieną kartą suprasti, net sutikti su tuo, ką taip karštai neigėm prieš penkiolika ar net dešimtį metų.

* * *

Kur dingo šūkiai ir principai, prieš dešimtmetį ir dar kiek anksčiau skelbtieji mūsų pabėgėlių spaudoje Vokietijoje, kad dabar „lietuvių tautos potencialas yra tremtyje“? Kur dingo programos, kad Vilkas tai Lietuvos seimas, o jo Vykdomoji Taryba — tai Lietuvos vyriausybė? Kur sutirpo egzilinės valdžios mitai? Kas dar vadovaujasi „gautais iš krašto įgaliojimais“ mus rikiuoti ir valdyti? Kokiu pagrindu toliau veikia Vliko pirmininko prel. M. Krupavičiaus „pilnai ir deramai paskirtas Lietuvos Respublikos ambasadorius“ Bonnoje?..

Gal kas vienatvėje ir toliau tebegyvena tais mitais. Bet būtų vaikiška nejusti, kad plačioje laisvųjų lietuvių visuomenėje tos rūšies mitai yra seniai ir galutinai mirę. Jei sąžiningieji ir rimtesnieji publicistai dar kartais grįžta prie jų, tai kad pervertintų visą „tremties balansą“ ir giliau žvelgdami įsakmiai paneigtų tai, kas anuomet buvo prisispyrusiai teigta.

Patikėsite ar ne, bet paskendus korektūrų taisymo nuobodulyje mane aplankė ir vienas labai šviesus pragiedrulis. Sunkiausio liūdesio slėgimo valandomis —tai man buvo nauja, net nelaukta džiaugsmo žiežirba. Ir drauge įsitikinimas, kad anos ilgos kovos ir rietenos, anų nemigo naktų kentėjimai, kartūs išgyvenimai ir dantų griežimas, — mano, mūsų ir visų kitų — nebuvo visiškai veltui. Šis tas buvo padaryta, kas išliko, kas įtikino ir kas dar galės būti sėkla ateičiai.

Mat, neseniai į mano rankas pateko vienas referatas apie „tremtinių uždavinius iš 15 metų nuotolio“. Jis, berods, sudarė Lietuvių Fronto Europoje leidžiamojo biuletenio dalį ir netrukus buvo spausdinamas kai kuriuose laikraščiuose, jų tarpe „Europos Lietuvio“ savaitraštyje. Referato autorius — Julius Vidzgiris. Gal tai ir nelabai skambus slapyvardis, bet, kiek žinau, jis priklauso vienam jaunesnės kartos frontininkų mokslininkui ir veikėjui.

* * *

Ir man buvo labai įdomu pasekti, koks vyksta dabar dialogas, po 15, po 10 metų tarp tų srovių ir asmenų, kurie anuomet buvo, švelniausiai tariant, labai bloguose santykiuose ir švaistėsi kaltinimais: jūs— falsifikatoriai, arivistai, avantiūristai, gal ir NKVD talkininkai...

J. Vidzgiris savo referate peržvelgia keliolika pagrindinių mūsų „tremties“ išlikimo ir rezistencijos problemų. Su jomis vertėtų susipažinti ir permąstyti kiekvienam gyvam lietuviui. Čia negaliu tam reikalui daug padėti savo trumpų akimirksnių įspūdžiuose, bet norėčiau kiek sustoti ties pora vietų. Autorius savo referate nuo monėms paryškinti cituoja daug ištraukų iš ėjusių ar tebeeinančių mūsų rezistencijos žurnalų. Pavyzdžiui:

„Ką per vienuolika metų nusitęsusi tremtis padarė iš tos rezistencijos dvasios, iš šventų kruvinųjų tradicijų Ir iš šios liepsnos žėrėjimais surašytų uždavinių užsienio lietuviams? Liūdna ir net koktu atsakyti... Pagrindinis dėmesys, pastangos, lėšos ir aistros, pačiu liguisčiausiu būdu nuolat maudomos intrigų, rungtynia vimų, melo ir šmeižto liūne, susitelkė į smulkią pigmėjų kovą už „valdžią“, už tuščią garbę, už skylėtas partijų ambicijas ir ne kartą vien už nuogą pragyvenimą iš patriotiškai surinkto pinigėlio... Gi Birželio sukilimo ir laisvės kovų gilioji prasmė, ryžtas į naujas ateities kovas ir aukas jau seniai išblėsę ir pamiršti. Liko ...baisiojo Birželio naktų minėjimai, kuriuos pabėgėliai taip pamėgo ir išnešiojo po visą laisvųjų lietuvių pasaulį“.

Arba vėl kita citata apie „laisvinimo veiksnių“ liūdnas pastangas siekti vienybės ir susiderinimo: —

„Pradedant 1946 metais, įvairūs lietuviškieji „veiksniai“ ir „prieveiksmiai“, suvažiavę, suplaukę ar suskridę ėmė tartis, kokie būtų geriausi būdai pavergtai tėvynei laisvinti ir kam kokias vadovavimo pareigas tektų atiduoti... Bernas, Paryžius, Baden-Badenas, Pfullingenas, Reutlingenas, Roma, Washingtonas, New Yorkas, vėl Paryžius, vėl Reutlingenas, vėl New Yorkas, vėl Roma... Kiek tūkstančių dolerių veltui išblaškyta, kiek lakštų popierio primarginta, kiek laikraščių puslapių dvokiančiais neapykantos dažais pritepta! Ir to viso sąskrydžių dešimtmečio vaisiai — vienas ilgas pššššš...“

Matote, kaip buvo kalbėta nešvelniai! Ir kaip to dabar neginčija frontininkų jau nesnės kartos blaivus teoretikas...

* * *

Žinodami, kad daugumas žmonių turi tuštybės jausmą, jūs gal ir man atleisite vieną ydą — pasitenkinimą dėl asmeninės satisfakcijos. Tai viešai pareiškiu tik pirmą kartą ir daugiau stengsiuos nekartoti. J. Vidzgirio referate, šalia eilės citatų iš „Aidų“, „Į Laisvę“ ir „Santarvės“, visos pateiktos citatos iš pastarojo rezistencijos žurnalo (taip jau, tur būt, Viešpats pa norėjo) imtos iš mano tuomet ten rašytų, bet nepasirašytų straipsnių.

Ir štai dėl jų minčių mums šiandien nebekyla didesnių ginčų, jei tik imame rūpintis esme, o ne plauko skaldymu. Frontininkų teoretikas daugumą savo teigimų remia citatomis iš „Santarvės“ ir juos sustiprina panašiomis citatomis iš „Į Laisvę“, „Aidų“ ar Lietuvių Fronto intymiųjų biuletenių, — arba atvirkščiai, pastarųjų šaltinių citatas stiprina ir remia „Santarvės“ straipsnių ištraukomis. Galime nepripažinti Darwino mokslo, bet evoliuciją štai matome greitą ir įdomią.

Vargdamas prie savo knygos korektūrų, puslapių puslapiais sekiau žiauriausias polemikas prieš Krupavičių, o ypač prieš frontininkų praktiką ir jų vlikines teorijas. Prabėgo tie liksmi laikai, ir štai matyti, kaip mūsų daugelis įsitikinimų, teigimų, troškimų ir išvadų pagaliau supanašėjo.

Ką teigė 1947 metais BDPS Užsienio Delegatūra, ką vėliau teigė Lietuvių Rezistencinė Santarvė, atrodo, mums šiandien nebekeltų per daug ginčų. Ir kai Lietuvių Frontas išstojo iš Vliko, dar šiek tiek mitų apsagstytais motyvais jie iš tikrųjų jau pakartojo tai, ką iš pat pradžių teigė BDPS ir LRS. Panašius motyvus kiek vėliau pakartojo Lietuvių Tautinis Sąjūdis ir laisvės kovotojai, pasiryžę dar daugiau suardyti statišką Vliko „vienybę“.

Lietuvos Nepriklausomybės Talkai įsisteigus, jos ir Liet. Fronto santykiai iš karto įėjo į ramesnę, rimtesnę, draugiškesnę atmosferą. Kai kas juokėsi, kad LRS ir LF jau susikalba ar kad V. Rastenis ir J. Brazaitis draugiškai susėda prie vieno stalo ir kartais išsako visai panašaus turinio pareiškimus. Jei periferijose „frontininkai“ ir „talkininkai“ dar nekartą iš inerci jos vieni kitiems kišdavo kojas, tai centre ir jų žurnaluose buvo visai kitas oras. Kas atidžiau sekė „Santarvės“ ir „Į Laisvę“ puslapius, privalėjo tai pastebėti.

Man tai buvo džiaugsmo žiežirba liūdesyje. Mūsų publika šaltėja ir pavargsta, kovinės organizacijos krinka ir nyksta, bet tautinės rezistencijos problema noksta, gilėja ir rimtėja. Dabar žodis priklauso Amerikos studentams ir filisteriams, paskelbusiems rezistencijos ištyrimo metus. Tuo gali džiaugtis net toks pesimistas iš profesijos, kaip šių kronikų autorius.

* * *

Dar norėčiau pridėti J. Vidzgirio žodį apie Mykolą Biržišką, LRS garbės narį ir vieną iš jos steigėjų. Jis rašo: —

„Pasisakymą noriu baigti su mumis tremties likimu besidalinančio tautos veterano prof. M. Biržiškos žodžiais. Viena proga prieš keletą metų jis tremtinius įspėjo: „Herojus liko namuose“. Tai buvo įspėjimas nesidangstyti krašto rezistencijos moraline didybe. Manau, neiškreipsiu tų žodžių prasmės, jeigu skirdamas herojaus sąvoką „karžygio“ ir „didvyrio“ reikšmėmis, juos paversiu linkėjimu tremčiai teberašomą istoriją išvesti taip, jog ateities istorikas apie mūsų dienas galėtų rašyti: „Tuo met karžygiai liko namuose, o didvyrių lietuvių tauta turėjo ir tremtyje. Tai buvo herojų laikai...“

Gal būt, šiandien tai skamba per herojiškai. Bet tegu skamba!

Sukaktuvininkai

Gruodžio 12 dieną viešai buvo paminėta Augustino Griciaus (Pivošos) 60 metų amžiaus sukaktis. Iš Vilniaus suteiktas sukaktuvininkui garbės raštas, Kauno dramos teatras vaidino jo veikalą „Karšta vasara“, kurį literatūros kritikas J. Lankutis vadina ne tik Griciaus, bet ir „visos lietuvių tarybinės dramaturgijos pasiekimu“. Jei, taip, tai yra liudijimas, kad ta „tarybinė dramaturgija“ labai netoli tepasiekė, kadangi „Karšta vasara“ tikrai tėra pamfletėlis prieš „buržuazinius nacionalistus“, vargu ar daug galįs įtikinti net ir „tikinčiuosius“, — tikra „kazionščina“, tai yra, valdinio užsakymo šioks toks atlikimas.

A. Gricius yra parašęs dar du panašios paskirties scenos veikaliukus („Skeveldros“ ir „Išvakarės“), kurie kritiko nuomone esą silpnesni už „Karštą vasarą“. Dabar Gricius jau turįs parašęs naują veikalą scenai, kurio vardas „Vieną sekmadienį“. Tai greičiausia bus apie karo metu Sovietijon pabėgusių pergyvenimus, nes tas bėgimas (karas su Hitleriu) prasidėjo kaip tik sekmadienį. Bet Gricius galėtų ir kitu sekmadieniu, vieną savaitę ankstesniu, kada jis su šeima buvo enkavedistų susemtas į galvijinį traukinį ir išgabentas į Rytus (Atsirado nekvailų partiečių, kurie Gricių ištraukė iš ištrėmimo, už ką jis tapo lojalus kvislingų bendradarbis, karo metu stengėsi linksminti kareivius, dabar rašo „dramas“).

Sukaktuvių iškilmės buvo atlaikytos prisilaikant senojo kalendoriaus. Pagal naująjį kalendorių jo gimimo data yra gruodžio 24. Gricius dabar nuolatos gyvena Palangoje, kur yra įsigijęs nuosavus namus.

Gruodžio 16 d. Vilniaus konservatorijoje buvo koncertas paminėti Jadvygos Čiurlionytės 60 metų amžiaus ir 35 metų pedagoginės veiklos sukaktims. J. Čiurlionytė (M.K. Čiurlionio sesuo) yra muzikologė, lietuvių liaudies dainų rinkėja. Yra išleistas jos redaguotas lietuvių liaudies dainų rinkinys su jos paaiškinimais (Rinkinys, tiesa, atmieštas su lietuvių liaudies kūryba ir maža ką teturinčiomis revoliucinėmis „liaudies“ dainomis).

Pagerbiamajame koncerte buvo atlikta J. Čiurlionytės surinktų dzūkų liaudies dainų ir kaikurie M.K. Čiurlionio kūriniai. Minėjime kalbėjo kompozitorius St. Vainiūnas ir muzikologas Gaudrimas.

65 metų amžiaus susilaukė šįmet ir dailininkas Petras Šileika. Jis gauna pensiją ir gyvena gimtinėje (Pasvalio rajone), pie šia savo krašto gamtovaizdžius. (LNA)

KRISTAUS MOKSLAS

Mūsų laikų racionalistai, žvelgdami į Kristų, pasitenkina jame matydami tik žavinčio švelnumo gilų doros skelbėją-moralistą, mokantį labai populiariai, skelbiantį senąją žydų išmintį, bet ne savo nuosavą mokslą. Bet ar tokį Išganytoją matome Evangelijoje? Šv. Luko evangelijos pradžioje skaitome, kad dvylikos metų Jėzų jo gimdytojai rado šventykloje sėdintį mokytojų tarpe, besiklausantį jų ir juos beklausinėjantį. O visi, kurie girdėjo jį, stebėjosi jo išmanymu ir atsakymais. Marijai ir Juozapui atsakė: „Kam manęs ieškojote? Argi jūs nežinojote, kad man reikia būti tuose dalykuose, kurie yra mano Tėvo?“

Dar gerai prieš savo viešojo gyvenimo pradžią Jėzus jau žinojo savo paskirtį, o vėliau — nuolat kalba apie savo mokslą, apie Tiesą, dėl kurios atėjo liudyti, apie šviesą, kurią atneša pasauliui, apie tikėjimą į jo žodžius. Šv. Morkaus evangelijoje randame, kad Jėzus pradėjo savo pamokslus, skelbdamas Dievo Karalystės Evangeliją ir sakydamas: „Laikas pasidarė pilnas, ir Dievo Karalystė priartėjo; darykite atgailą ir tikėkite Evangelijai“.

Šv. Matas pažymi, kad Jėzui pabaigus Kalno pamokslą „minios stebėjosi jo mokslu, nes jis juos mokė kaip tas, kurs turi galios ir ne kaip Rašto žinovai ir fariziejai“. Prieš žengdamas į dangų Kristus kalbėjo apaštalams aukščiausiuoju autoritetu, kaip niekas iš žmonių nebūtų išdrįsęs pasakyti: „Man duota visa valdžia danguje ir žemėje. Eikite tat ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios ir mokydami juos laikyti visa, ką tik esu jums įsakęs. Ir štai, aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai. Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas; o kas netikės, bus pasmerktas“. Kristaus paskelbtasis mokslas yra universalus ir kiekvienam žmogui reikalingas dėl išganymo.

Visur Evangelijoje Kristus pasirodo kaip didžiausio autoriteto Mokytojas ir nuolat kalba apie savo mokslą: „Jūs vadinate mane Mokytoju ir Viešpačiu, ir gerai, nes aš esu. Aš pasaulio šviesa. Kas mane seka, nevaikščioja tamsybėje. Aš prisikėlimas ir gyvybė; kas tiki į mane, nors ir būtų miręs, bus gyvas, ir kiekvienas, kurs gyvas ir į mane tiki, nemirs per amžius!“ Joks kitas autoritetas savo mokslo geriau nepatvirtino savo duotu pavyzdžiu, kaip Išganytojas: „Jis pats save pasižemino, pasidaręs klusnus iki mirčiai, mirčiai gi kryžiaus. Todėl ir Dievas išaukštino jį ir dovanojo jam vardą, viršesnį už visus vardus, kad Jėzaus vardu priklauptų visoks kelias danguje, žemėje ir po žeme!“

Kun. P. D.

J. PAUKŠTELIS

Pabudimas

Pajutusi savo pažeminimą ir skriaudą, dar kraują pamačiusi, Rožytė pravirko tokiu plonu, graudžiu balseliu, kad ir Marijona tuoj pradėjo verkti.

— Neverk, Rožyt, neverk, — glostė. — Reikia bent kiek širdies turėti! — piktai pažiūrėjo į gaspadinę.

Rožytė dar labiau susigraudino, — pamažu išsinėrė iš Marijonos glėbio, balsu raudodama, išbėgo į kiemą ir pasileido pakluonės link.

— Nebeduok, Dieve! — dejavo Marijona ir nuėjo į gryčiukę. Čia bandė neva ruoštis, — ugnį kūrė — uždegė šakalius, pakišo po krosnim. Bet staiga juos ištraukė, tėškė į žemę: tegul kuriasi pati! Ir veršiams buzą tegul verdasi, ir viską— iskarijotas!

Užmindė smilkstančius šakalius ir priėjo prie lango. Jai rūpėjo, kur Rožytė. Žiūri — Rožytė sverdėdama, kryvuliuodama bėga pagrioviu. Nuo kluono į ją spokso Jonaičio pusbernis.

— Dar tas, iškimštadantis!..

Pastovėjusi, atvėsusi truputį, vėl nuėjo į pirkią — pasižiūrės, ką „iskarijotas“ daro.

„Iskarijotas“ ant suolo sunkiai sudribusi. Jos įtūžimas, matyt, jau sumažėjęs, nes nebe tokia visa raudona ir nebe taip tankiai šniokščia, kaip pirma, — nusirišusi skarelę, pasižiūrėjo, kur žibalu aplieta, pa braukė nuo kaktos drimbančius plaukus ir vėl užsirišo.

— Nulėkė pagrioviu, —žiūrėdama į langą, tarė Marijona.

— Tegul lekia — parlėks.

— Eik, jau eik, šeimininke. Niekas jūsų už tai nepagirs. Tik pasidžiaugs ir pasijuoks. Tat jau juokiasi. Kaipgi taip šuniš kai mušti?

— O ko užgauna motinai širdį? — jau atlaidesniu balsu lyg ir aiškinosi.

— Ką, ar ji kokia tinginė, ar paleistuvė? — varė Marijona toliau, jos neklausydama. — Niekas nepasakys, kad ji būtų tokia. Kaip tik visi sako, kad Rožytė švelni ir gera.

— Kitiems gera, o motinos negerbia.

— Ajau negerbia treti metai, kaip čia tarnauju, ir negirdėjau, kad būtų kokį šiurkštesnį žodį pasakiusi. Tegu tik visos būna tokios. Bet taip mušti užaugusią mergaitę?

— O tu čia man sprendikių nesakyk!— barėsi, bet nepiktai. — Kas gi tu čia man — advokatas koks atsiradai? Jei nepatinka — gali sau eiti, iš kur atėjusi.

Dabar Marijona užsidegė.

— Ir eisiu, ir nebūsiu — pasiuskite!

Trenkė durimis ir vėl atsidūrė gryčiukėje: neis dirbti, kol ji žmoniškiau su ja neims kalbėti! Tegul pastimpa ir veršiai nėdę, ir visi velniai!

Driūkstelėjo ant suolo ir sprogsta pykčiu.

Besėdėdama pirkioje, besiilsėdama, Morkuvienė pradėjo nerimauti. Žvilgterėjo pro vieną langą, žvilgterėjo pro kitą. „Nulėkė pagrioviu“. Kurgi ji nulėkė?.. „Tik pasidžiaugs, pasijuoks... tat jau juokiasi“, — įkrito Marijonos žodžiai. Neramu ir dėl pačios Marijonos: tokia stipri merga —jei ir toji išeitų! Dar pažiūrėjo pro langą, paskui patyliai iščiaužė į priemenę. Susto jusi pasiklausė, ką merga daro — ar nesirengia išeiti. Niekur nė krapšt. Pravėrė gryčiukės duris, įkišo galvą.

— Ar esi?

Tyli.

— Sakai išlėkė. Kurgi ji išėkė?

— O kas ją žino?

— Eik ir sakyk, tegul eina ramo — tegul nejuokina svieto.

Marijona pamatė, kad gaspadinė išsimainiusi, paakiai paputę, lyg ne ji lukterį, o duktė ją būtų kumščiais priveėjusi. Išėjo.

— Ar pabėgėlės ieškoti? — vis ebestaigiodamas prie tvoros, klausė Jonaičio pusbernis.

— Tavo liežiuviui darbas! Nos nusišluostyk! — drėbė Marijona.

— Žiū-žiū, kokia rūsti! Matyt, tap pat gavai per padalkas...

Nubėgusi prie didžiųjų karklų, Rožytė sukniubo ant dirvos, susirietė ir vėl balsu pravirko. Taip verkė, kūkčiojo, kad, rodėsi — ir karklai, jos verksmo besiklausydami, labiau prie žemės palinko. Ar berra pasaulyje nelaimingesnė už ją? Ar beyra?! Pečiai trūkčioja, kilojasi tarytum išneti, o sausas grumstas, prie kurio buvo veidu prisispaudusi, sudrėkęs nuo ašarų.

— Rožyt, Rožyt! — priėjusi kalbino Marijona. — Cit, nebeverk! — judino už peties, galvą paglostė. — Kelkis, širdele kelkis...

Kalbindama Rožytė vis verkė, tik dabar silpnu, cypiančiu balseliu, veido viena pusė kruvina, paakyje mėlynas guzas. Sudrebėjo lūpa ir Marijonai, bet nuo ašarų ji susilaikė: kas gi bus, jei abi čia verksime? — Vėl paglostė galvą, dar švelniau, pamažiau, išlindusius plaukus sukišo po skarele.

— Kelkis, Rožyt, jau ir vakaras čia pat, sutems. Ką padarysi, širdele, kad toks jos būdas. Vis tiek...

Paėmė už pažastų, pakėlė.

— Še mano skarelę, nusišluostyk — tavo veidas truputį susitepęs (ji nesakė, kad jis kruvinas), arba, palauk, aš nušluostysiu.

Greit pamirkė griovy skarelės kertę.

— Duokš...

Pasivedė ją už karklų ir šluostė.

— Nuo ašarų veidas visada susitepa...

Rožytė kūkčiojo, drebėjo — kaip mažas vaikas, kai jį kas nuskriaudžia, ir atrodė tokia pasigailėtina.

— Nusiramink, širdele — ką padarysi. Visiems būna sunku. Ir kaip kartais būna sunku, kad vietos sau nerandi, gyventi nebesinori. Bet iškenti. Sugniauži kumščius, dantis sukandi ir iškenti. Tik reikia neparodyti. Aš tai niekados neparodau. Nors ir kažin kaip sunku — nors širdis pusiau skyla — neparodysiu. Ir ką padės, jei parodysi. Juk pagailėt niekas tavęs nepagailės. Dar tik pasidžiaugs, pasišaipys tavo nelaime ir kitiems pasakys. Geriau jau, kai labai sunku, kai širdį gelia, apsimesti, kad tau nieko nėra, o ne parodyti...

Apšluostė, skarelę surišo.

— O dabar einam, širdele.

Bet Rožytė nėjo. Ji negalinti dabar eiti ne! Ji pareisianti vakare... kai bus pritemę...

Morkuvienė vis neramesnė vaikščiojo iš kampo į kampą, kojomis triuškindama su daužyto stiklo šukes, kurių niekas nerinko, žiūrėjo pro langą. Ko jos neina? Ką ten daro? Baimė ėmė, kad nebūtų kas atsitikę. Nebesitverdama išėjo į kiemą, nesąmoningai graibė ant tvoros padžiautą pien sunkę, o akys buvo nukrypusios į pakluonę — į pagriovio karklus. Viešpatie, pasigailėk manęs nusidėjėlės!

Pamačiusi Marijoną grįžtančią be Rožytės, kone tekina nukulniavo priešais.

— Ką gi, ar nerandi?!

— Ko čia nerasi. Bet negi eis dienos metu kruvina... paakyje mėlynas guzas, didumo kaip kiaušinis... suknelė sudraskyta — plikas kūnas matosi.

Marijona tyčia padidino, kad pagąsdintų „iskarijotą“.

— Ką jau čia kruvina. Nei čia taip kruvina, nei čia ką.

— Ajau nekruvina! Kai nebematys viena akimi, tada žinosi.

Kol Rožytė negrįžo, Morkuvienė nuolat ėjo į kiemą, žvilgčiojo į pagriovį, dūsavo, net poterius patylomis šnibždėjo — prašė Viešpaties pasigailėjimo, bet kai prietemoj parkiūtinančią, skarele veidą prisidengusią pamatė — nubėgo pirkion ir virto į lovą.

— Oi, galva!.. Oi, nedatūrėsiu!.. Marijon, sumirkyk... dėk prie galvos...

Prie uodegos tau... karštą geležį, o ne prie galvos! — mirkydama rankšluostį, bambėjo sau Marijona. — Kad kas pridėtų, tada gal taip nebedūktum, nebeitum iš proto.

Kitą dieną Morkuvienė anksti pėsčia išsidavė į miestelį šaukti valdžios pagalbos, kad suvaldytų samdinius — bolševikus. Darbai ant galvos griūva, o jie — ką daro?

(Bus daugiau)

LIETUVOJ SU PARTIZANAIS

2.

1947 m. gegužės mėn. Siegfriedas, nutaikęs nesaugomą akimirksnį, peršoka tvorą ir pabėga iš šių vaikų namų. Jis nenori daugiau eiti į geležinkelio stotį, nes bijo, kad jo vėl nepagautų, nes stotys yra stipriai saugomos. Dėl to jis nori tuos 300 km ligi tėviškės eiti pėsčias. Visiškai tik savimi pasitikėdamas šis dabar jau dvylik metis berniukas keliauja Samlando krašto link. Kaip išskrendantieji paukščiai, jis numano kryptį, kuria turi eiti. Ir lietuviai ūkininkai, kurie nesuskaitomam rytprūsių skaičiui su pasiaukojančia artimo meile padėjo išsigelbėti bado mirties, padeda ir šiam berniukui, kuris pavergtu ir nuniokiotu jų kraštu keliauja savo tėviškės linkui. Jų kiemuose jis gali sočiai pavalgyti ir pailsėti, kai po ilgų kelionės dienų jau kojos nenori toliau nešti.

Taip bekeliaudamas Siegfriedas suserga šiltine. Su aukšta temperatūra atsvyruoja jis iš miško į vieną vienkiemį. Nors jis yra sunkiai ir pavojingai susirgęs, ta lietuviška šeima priima jį pas save. Šeimi ninkė slaugo tą jaunąjį vokietį savaites. Šeimininkas kelis kartus pakviečia jam gydytoją iš artimiausios apylinkės. Taip pat ir jų vaikai rūpinasi ir slaugo jį. Jam truputį susveikus, žaidžia su juo.

Po 2 mėnesių Siegfriedas nugali savo ligą. „Aš liksiu dabar pas jus tol, kol atidirbsiu už visa tai, ką jūs man gero padarėte", sako jis su dėkingumu. Bet ūkininkas griežtai atsisako: „Žiūrėk, kad tu greičiau pareitum pas mamą, ji jau ir taip gana dėl tavęs prisiverkė".

Taip šis 12-metis berniukas keliauja toliau. Jis jau yra tik apie 50 km nuo Rytprūsių sienos. Staiga jis ir vėl pasijunta susirgęs. Bet dabar buvęs toks draugiškas ūkininkų laikymasis staiga pasikeičia. Pas kuriuos jis tik paprašo nakvynės, tie duoda jam lašinių ir duonos, bet nakvynės ne priima. Mat, jis turi niežus. Visas jo kūnas, o ypač rankos, yra gruoblėtas, ir visą niežti nepakenčiamai. Niekas jo nenori priimti, nes užsikrėsti pavojus yra per didelis. Taip ir miega jis po atviru dangumi. Prislėgtas ir nusikamavęs keliauja jis per laukus ir miškus vis į vakarus.

Vieną vakarą jis susitinka vieną civilį, pirmą žmogų per 2 dienas.

— Na, kur eini, vaike?—klausia jį draugiškai lietuvių kalba.

— Namo, — atsako vaikas ta pačia kalba.

— Ar tu nesi lietuvis? — klausia vyriškis.

— Aš esu vokietis. Rusai išvarė mane. Iš Minsko aš pabėgau. Iki dabar žmonės padėdavo man, bet dabar niekas nenori turėti su manim ką nors bendra dėl šito... — Ir jis parodo jam gruoblėtas savo rankas.

Vyras, draugiškai šypsodamasis, paploja jam per petį.

— Ten už miško yra atskiras vienkiemis, — sako jis. —Eik ten ir pasakyk tam ūkininkui, kad vienas vyras su lietuviška žvaigžde atsiuntė tave. Tai jis pagelbės tau.

Su baimingu nusistebėjimu peržvelgia Siegfriedas savo draugišką uztarėją. Jis jau pakankamai ilgai gyvena Lietuvoje, kad žinotų, kas yra tas vyras su lietuviška žvaigžde. Tai yra partizanas, einąs prieš rusus. Tas vaikas taip pat žino, kad tie partizanai, tie mirties nebijantieji vyrai šios narsios 3 milijonų tautos naktimis didesnėje Lietuvos dalyje turi valdžią savo rankose. Rusai tik dienomis ir tik didesnėmis grupėmis išdrįsta pasirodyti keliuose.

Vaikas padėkoja ir eina nurodytojo ūkininko sodybos link. Ūkininkas, priima jį draugiškai, neatsižvelgdamas į jo ligą. Kai Siegfriedas kartu su visa šeima valgo vakarienę, kažkas tyliai pabeldžia į langą. Siegfriedui jau pažįstamas partizanas ateina su 2 savo draugais pasižiūrėti, kaip sekasi tam jaunam vokiečiui. Kai lauke yra tamsu, partizanai būna apsivilkę žalia uniforma. Tas partizanas su lietuviška žvaigžde, Siegfriedo globėjas, atrodo, yra karininkas, nes kiekvienas jo nurodymas tuojau vykdomas. Vaikas turi nusirengti. Ūkininko šeima ir partizanai įsitikina, kad visas jo kūnas yra tos nemalonios ir skausmingos ligos apimtas.

— Dar šiąnakt tu gausi vaistų, — paaiškina partizanų vadas ūkininkui. — Ištrink jais visą jo kūną, susuk į paklodes ir įkišk vienai valandai į pečių. Tai ir bus viskas gerai.

Su šiais žodžiais partizanai atsisveikina ir dingsta tamsoje. Maždaug po trijų valandų pasiuntinys atneša pažadėtuosius vaistus. Siegfriedas ištrinamas jais ir įkišamas į tą didelį rusiško tipo kepimo pečių. Jis galvoja uždusęs, bet skausmas ir niežėjimas palengva dingsta. Po valandos jis ištraukiamas iš pečiaus ir paguldomas lovoje. Kitą rytą jis jau turi aukštą temperatūrą. Nusiminę ūkininkai laukia, kada ateis partizanai, jie bijo, kad vaikas gali numirti. Tik po 3 dienų pasirodo tie „žaliukai". Šį kartą jų yra visa grupė, ginkluota automatais ir šautuvais, taip pat ir rankinėmis granatomis, vienas nešasi vokišką lengvąjį kulkosvaidį. Tas draugiškas karininkas tik užmeta į jį žvilgsnį, padrąsinančiai nusišypso ir tuojau išsiunčia pasiuntinį pas partizanų gydytoją į artimiausią didesnį miestą — Marijampolę.

Visa Lietuva apsupta tankaus partizanų tinklo. Dalis jų su ginklu rankoje kovoja prieš sovietų okupaciją ir vietinius koloborantus. Antroji gi nepastebima gyvena miestuose ir miesteliuose, tie nedalyvauja aktyvioje kovoje, bet remia tuos miško vyrus žiniomis ir maistu. Vienas toks pavyzdys yra šis partizanų gydytojas iš Marijampolės. Gydytojas nustato, kad vaikas susirgęs plaučių uždegimu.

— Jis turi vykti į ligoninę, — sako gydytojas.

Partizanų vadas duoda keletą įsakymų. Ūkininkas pakinko arklius ir nuveža ligonį pas gydytoją į Lazdijus.

— To vaiko vardas yra Antanas, — sako ūkininkas gydytojui, kurio jis niekados nėra matęs.

— Tai mes duosime jam lovą ligoninėje, — atsako gydytojas nusišypsodamas. Taip sklandžiai ir tikrai dirba lietuvių partizanų patikėtiniai.

Siegfriedas ligoninėje yra labai gerai prižiūrimas, bet paskutinių metų pergyvenimai labai susilpnino jo kūną, todėl ligoninėje jis turi išbūti keletą mėnesių. Partizanai savo globojamojo neužmiršta. Kiek vieną savaitę pasirodo pats vadas, arba jo pasiuntinys, pakalbina ligonį, pasikalba su gydytoju.

Kai vaikas 1948 m. balandžio mėn. atlėdžiamas iš ligoninės, jį išsiveža arkliais vienas partizanų draugas į vienišą vienkimį tarp Lazdijų ir Marijampolės. Jis turi net gerai suklastotus lietuviškus dokumentus, su kuriais gali Siegfriedą priregistruoti milicijoje, kad rusams nekiltų įtarimo.

— Aš norėčiau geriau keliauti toliau, — sako jis savo pogrindžio draugui. —Mama laikys mane jau mirusiu.

— Taip pat ir mūsų kapelionas galvoja, kad tu turėtum eiti namo, — atsako partizanų šefas. — Bet šiuo metu visi keliai iki sienos net ir mums yra per pavojingi. Rusai yra sutraukę daugiau kaip diviziją NKVD kariuomenės, norėdami mus sunaikinti. Kas jų komandoms pasirodo įtartinas tuojau pas sušaudomas, arba, geriausių atveju, deportuojamas. Ištisos apylinkės yra jau tuščios, be žmonių. Todėl tu turi dar truputį palaukti, kol šis jų siautėjimas šiek tiek aprims.

Tačiau rusų siautėjimas nė kiek neaprimsta. Priešingai, jis dar sustiprėja. Maskva negali pakęsti tokio stipraus partizanų veikimo Lietuvoje, kurią ji padarė viena sovietinių respublikų ir kurioje jos siųstieji pareigūnai turi dalytis valdžia su „fašistinėmis bandomis".

Ūkininkas, pas kurį buvo apgyvendintas Siegfriedas, priklausė aktyviam partizanų judėjimui savo apylinkėje. Kurį laiką stebėjęs šį vokietuką, jis pasiūlo jam atlikti kai kurias mažas ryšio pareigas su „miško vyrais".

Siegfriedas nešioja pranešimus kitiems apylinkės ūkininkams — partizanams. Kartais jis važiuoja su pilnu maisto produktų vežimu į mišką. Tas krovinys iš anksto nustatytoje vietoje būna žaliai uniformuotų partizanų iškraunamas ir pasiimamas. Vėliau šiam vokietukui būna patikimi net dokumentai ir proklamacijos, kurias jis perduoda toliau.

(Bus daugiau)

LENKĖS KREPŠININKĖS LIETUVOJ PRALAIMĖJO

Prieš Kalėdas Lietuvoj lankėsi Krokuvos moterų krepšininkių komanda. Lenkės turėjo dvejas rungtynes Marijampolėj ir dvejas Kaune. Visas ketverias rungtynes pralaimėjo.

(LNA)

BUTAUTAS PRASITARĖ APIE PASIMATYMUS

Stepas Butautas, sovietinės moterų krepšininkių komandos treneris, rašydamas savo įspūdžius iš Amerikos, porą dešimčių eilučių paskyrė ir pasimatymams su Lietuviais Peorijoj, Ill. Parašė, kad lietuviai klausė, ar jam leista su jais kalbėtis ir ar tiesa, kad Lietuvoj žada įvesti rusišką raidyną. Šiaip pasikalbėjimas buvęs malonus, tik lietuviai Amerikoje esą blogai painformuoti apie padėtį Lietuvoje ir kad „šlykščiai meluoja jų propaganda". (LNA)

MASKVA PARDUODA OLANDAMS LIETUVOS ARKLIUS

Prieš Kalėdas į Klaipėdą atplaukė rusų garlaivis „Kaluga", susikrovė 170 arklių ir išplaukė Olandijon. Tai paskutiniai 1959 m. „emigrantai" iš Lietuvos arklidžių. Iš viso Maskva 1959 metais olandams pardavė per 1700 arklių iš Lietuvos. Ateinančiais metais numatyta eksportuoti Olandijon apie 5000 Lietuvos arklių. LNA

ŽALGIRIO SUKAKTIS „DIDŽIAJAM BROLIUI" PAGERBTI?

Būdamas Lenkijoj Chruščiovas susidomėjo rengiamu Žalgirio mūšio sukakties minėjimu. Jis ten aiškiai pasakė, kad reikia nepamiršti ir „didžiojo brolio", nes tas mūšis esąs „mūsų broliškųjų tautų bendros kovos simbolis".

Sniečkus irgi suskato domėtis Žalgirio sukaktim ir jau žada organizuoti uolų dalyvavimą minėjime. „Tačiau tai nebus kunigaikščių aukštinimas ir idealizavimas, kaip to norėtų nacionalistai", sako jis. Esą, „mes parodysime mūsų tautų jungtinių veiksmų jėgą ir galybę kovoje už bendrą reikalą". (LNA)

ŽODYNAS EINA LĖTAI

Išleistas didžiojo lietuvių kalbos žodyno penktasis tomas, apimąs apie pusę žodžių prasidedančių K raide. Šeštasis tomas rengiamas spaudai, septintasis rašomas. Tie du tomai tikimasi išleisti iki septynmečio pabaigos, tai yra iki 1965 metų pabaigos. Tada žodyno leidimo darbas būsiąs jau maždaug įpusėtas, nes manoma, kad iš viso jo turės būti 15 tomų. (LNA)

RADO PASLĖPTĄ LOBĮ

Netoli nuo Joniškio, senos karčiamos vietoje bekasdami pamatus naujam namui, vyrai rado ąsotį su daugiau kaip šimtu belgiškų sidabrinių pinigų ir šiek tiek ispaniškų. Pinigai aštuoniolikto šimtmečio. Radinys atiduotas „Aušros" muziejui Šiauliuose. (LNA)

NASRDINAS AVANTIS

(Iš kiniečių liaudies pasakojimų)

SAULĖ AR MĖNUO?

Nasrdiną Avantį draugas paklausė:

— Kas geriau — mėnuo ar saulė?

— Žinoma, mėnuo, — tarė Avantis.

— O kodėl tu taip galvoji? — paklausė draugas.

— Žiūrėk, — atsakė Avantis, — saulė pasirodo tik dieną, bet tai patys niekai, nes dieną ir taip visados šviesu. O jeigu nebūtų mėnesio, tai kiaurą naktį būtų tamsu.

ŽUVYS SULIPTŲ Į MEDĮ

Avantis buvo paklaustas:

— Jei užsidegtų vanduo, tai kas atsitiktų su žuvim?

— Aišku, jos suliptų į medį!

ATSITEISIMAS

Kartą Avantis rado paklydusią avelę. Jis parsivedė ją namo, papiovė ir suvalgė. Išgirdo apie tai draugas ir paklausė jį:

— Ką tu apie tą savo nuodėmę pasakysi mūsų Viešpačiui, kai būsi pašauktas prieš Jį paskutiniojo teismo dieną?

— Pasakysiu, kad aš nevalgiau tos avies.

— Nieko iš to neišeis. O jeigu avis išeis liudyti prieš tave?

— Jeigu avis išeis? Labai gerai! Aš ją grąžinsiu savininkui, ir bus sutvarkytas reikalas.

NEGERA BŪTI VIDUJE

Kažkas paklausė Avantį:

— Kai būni laidotuvėse, ar geriau eiti paskui karstą, ar priešaky?

Avantis prieš atsakydamas aštriai pažiūrėjo į klausiantįjį.

— Vienaip gerai ir kitaip neblogai, kol tu pats nesi karste!

VIENINTELĖ IŠEITIS

Kaimynas sumanė pasijuokti iš Avančio ir sako jam:

— Praeitą naktį, kai miegojau, mano pilvan įlindo pelė. Ką man daryti?

— Ką tau reikia daryti, tai tuoj surasti katę ir praryti. Tai vienintelė išeitis, — atsakė Avantis.

ŽMONA IR BLYNAI

Avantis sėdėjo su žmona ant grindų ir plepėjo sau. Išalkęs Avantis paklausė ją:

— Ar tu neturi blynų?

— Ar tu dar nepatenkintas sėdi čia ir šnekiesi su savo gražiąja žmona?

— Žinoma, patenkintas, — tarė Avantis. — Bet jei aš, žiūrėdamas į gražų tavo veidą, galėčiau blynų užvalgyti, tai būtų dar geriau!

DVIEJŲ ASILŲ NAŠULYS

Karalius Tomuras ir jo mėgiamiausias dvariškis ėjo medžioti ir pasiėmė su savim Avantį. Pakeliui Tomuras ir dvariškis sukaito, nusivilko švarkus ir atidavė Avančiui nešti. Kai Tomuras pamatė, kad Avantis jau suprakaitavo, jis pasišaipė:

— Avanti, tu neši tokį našulį, kaip asilas!

Bet Avantis greit atkirto jam:

— Ne, mano pone, aš nešu dviejų asilų našulį.

Ten, kur Nemunas banguoja

Tarybinės spaudos ištraukos, kurios aiškios ir be aiškinimų.

Oi nelaimė, ką aš matau —
Širdį ver kaip yla:
Numylėtoj mano vietoj
Gyvena barzdyla.

A. Vienažindys

ANTRINIAI MILIJONIERIAI

Inžinierius Stasys Beržėnas prieš šventes darė savo bute tvarką ir didelei savo nuostabai pamatė, kad pakampiais prisirinko daugybė nereikalingų daiktų. Jis visą laiką nuoširdžiai galvojo, kad jo šeimos židinyje dar daug ko trūksta, ir dabar, gūžčiodamas pečiais, krovė į krūvą atliekamas fanerines dėžes, kupetą popierių, surūdijusį kibirą.

— Reikia visa tai parduoti, — nuspren dė jis ir užsidėjo skrybėlę.

Gatvių kampe netoli Nemuno stovėjo lentų namelis, viršum kurio kabojo plakatas: „Rinkite antrines žaliavas. Tai labai vertinga žaliava pramonei". Greta buvo išpiešta, kaip pro vienus vartus įvežami seni surūdiję gelžgaliai, o pro kitus išvažiuoja nauji žvilgą traktoriai.

Namelio viduje už barjero sėdėjo du vyrai. Jie net galvos nepasuko įėjus žmogui — taip buvo į kažką įsigilinę.

— Mano bute susikaupė šitų... antrinių žaliavų... — tarė inžinierius.

— Garde! — pareiškė vyriškis raudonu sprandu ir paniekinančiai nusišypsojo antrajam.

— Sakau, žaliavų namle susikaupė, — pakartojo inžinierius.

Antrasis vyriškis pakėlė galvą, pažvelgė į jį nieko nematančiu žvilgsniu ir vėl palinko prie šachmatų lentos.

Beržėnas įsižeidė, bet, suprasdamas šachmatų aistras, dar paklausė:

— Kaip jūs jas paimsit?

Vienas iš sėdėjusių šį kartą atsigręžė ir draugiškai patarė:

— Atnešk jas čia.

— Atnešti? — inžinierius beviltiškai pažvelgė į savo šviesų žalsvą paltą.

— Tai atvežk!

— Samdyti sunkvežimį?

Lentoje tuo tarpu įvyko baisūs pasikeitimai. Juodųjų karalius atsidūrė mato pavojuje. Šypsena momentaliai dingo iš pašnekovo veido, ir jis susirūpinęs įsigilino į padėtį. Audiencija buvo baigta.

Inžinierius nuėjo namo, pakeliui skaičiuodamas, ką dabar reikia padaryti: pirmiausia pasigauti sunkvežimį-taksį, paskiau reikia šoferį įtikinti, kad leistų krauti atliekas, paskiau reikės pačiam jas sunešioti, paskiau sumokėti, ko gero, daugiau, negu pačios atliekos kainuoja, paskiau...

Ir inžinierius pabūgo sunkumų. Jis bailiai dezertyravo iš garbingų žaliavų rinkėjų gretų ir sukūreno jas krosnyje, kurias galėjo ugnis įkąsti, o surūdijusį kibirą, iš kurio gal išeitų labai svarbi žvilgančio traktoriaus detalė, naktį išnešė ir įmetė į upę.

Žmonės kioske to menkadūšiško poelgio nesužinojo. Jie per dienas sėdėjo prie šachmatų lentos ir gąsdino vienas kitą tai sena indiškąja gynyba, tai turnyrinėje praktikoje retai pasitaikančiu Reti variantu.

Šeštadienį supirkėjas pagaliau susirūpino ir žemesniais reikalais. Jis nuėjo į antrinių žaliavų perdirbimo fabriką pas savo draugą Koriaką.

— Kaip sekasi? — pasiteiravo tas.

— Blogai, — niauriai paaiškino supirkėjas. — Remeika man dvylika matų pastatė, o aš jam tik devynis.

— Ką tu sakai? O tu mėginai valdovės gambitą?

— Mėginau, nepadeda. Jis, žaltys, iš karto ima pėstininką ir žaidžia visai ne pagal teoriją.

Žaidimo pagal teoriją šalininkai kurį laiką tyliai mąstė. Sielvartai ir abejonės taip juos graužė, kad visai nelikdavo laiko rūpintis žaliavomis, atliekomis ir jų rinkimu. Koriakas tik dabar jas atsiminė.

— Na, o kaip planas? — vėl paklausė jį. — Daug surinkai?..

— Šlamštas, kaip visada, — paniekinančiai mostelėjo supirkėjas. — Gal tu padėsi? A? Kaip visada? A? Kaip visada?

— Pažiūrėsim... — Koriakas užlindo už stalo, pasmailino pieštuką ir pradėjo rašyti kvitą. „Gauta dvi tonos spalvotų metalų... tona popieriaus... septynios tonos ketaus..."

Su tuo kvitu supirkėjas nuėjo į buhalteriją, ir greitai ties jo pavarde atsirado užrašyta: „Planą įvykdė 135 procentais".

Geras vyras tas Koriakas. Būk su juo gražiuoju — niekad nepražūsi. Nė dirbti nereikės — jis tau tokius puikius pristatymo kvitus išrašys, kad piršto nepajudinęs pusantro plano įvykdysi. O jei dar vaišių jam nepagailėsi — premiją už šaunų darbą gausi. Vienas dievas žino, kaip jis paskiau suveda balansą. Sako, turįs kažkokius paslaptingus ryšius su metalo ir tekstilės fabrikais. Vienus apsveria, kitiems nepakankamai pasveria metalo ir skudurų. Tačiau visada turi atsargų — reikalui esant iš jo galima nusipirkti kiek reikia kvitų.

Pamatė žaliavų rinkėjai, kad, bendradarbiaudami su Koriaku, be jokio galvos kvaršinimo gali planus įvykdyti, ir visai paliovė terliojęsi su tokiais niekais, kaip seni skudurai ar skarda. Vieni per dienas pliekia „ožį", kiti į automobilizmą metėsi. Mėnesio gale pasišneka su Koriaku, ir žiūrėk — planas jau viršytas.

Dirbą Kauno vartotojų kooperatyvų sąjungoje toks žaliavų paruošėjas Andrius Sereda. Per mėnesį nesupaisysi kur švaistosi, o kai išmokamas atlyginimas — susišluoja ministeriškas sumas. Bičiulio Koriako paramos dėka šiemet balandžio mėnesį jam išmokėta atlyginimo 3.160 rublių, liepos mėnesį — 3.770 rublių, rugsėjo—3.180 rublių. Blogiausiu atveju jo alga smunka iki 2 tūkstančių.

Iš Vilkijos kartais atvažiuoja paruošėjas Stasys Dogelis. Pasitrina po turgų, su Koriaku užeina į „Gintarą". Po pietų nuneša į buhalteriją dokumentus, kad atgabenęs visą traktorių su priekaba vertingiausių žaliavų. Gauna algos apie du tūkstančius, o nieko nedirba, per dienas sėdi namie.

Yra Kaune toks M. Sabelis, taip pat neblogas Koriako draugas. Gauna iš jo kvitą ir gyvena be vargo, be klapato.

Panašių veikėjų Kauno antrinių žaliavų paruošimo tinkle yra ir daugiau. Kažkoks S. Pramaneckas buvo penkiolikai metų nuteistas už vagystes, bet, išėjęs iš kalėjimo, gavo šiltą sandėlininko vietą antrinių žaliavų fabrike, pradėjo smarkiai „bizniauti" ir netrukus buvo milicijos sučiuptas bei pasodintas. Vienas kitas jo draugas čia kioske nuobodžiauja, čia namie užsiima meniniais rankdarbiais.

...Kadaise važiuodavo per kaimą žmogus, užsukdavo į kiekvieną gryčią ir surinkdavo senus drabužius, metalo laužą, už tai šeimininkę apdovanodavo muilo gabalu, sąsiuviniu ar pieštuku. Panašūs ir mieste vaikščiodavo.

Dabar viskas žengia pirmyn. Taikosi prie laiko dvasios ir ši sritis. Skudurai dabar vadinami moksliškai — antrinėmis žaliavomis. Jų rinkėjai vykdo ir viršija planus. Jie rūpinasi mechanizavimu ir automatizavimu. Jie vysto fizkultūros sąjūdį ir lavinasi loto, domino, šachmatų bei kitų žaidimų srityse.

Užmiršta liko tik viena „smulkmena": rinkti atliekas iš gyventojų. Vietoje to užsiima nešvariomis kombinacijomis.

Ar nevertėtų antrinių žaliavų perdirbimo fabriko direktoriui J. Paraščiakui, nemažinant dėmesio nuosavo namo statyba, pasirūpinti kartais ir šiomis smulkmenomis?

A. Kadžiulis

Iš „Tiesos", 1959.XII.9.

PASKIRTAS EGZARCHAS

J. Medaitis

Šv. Sostas, siekdamas išlaikyti Rytų Bažnyčių, pripažįstančių popiežiaus primatą, savarankiškumą net ir tuose kraštuose, kur jos sudaro mažumą, jau 1959 m. pradžioje nutarė įsteigti ukrainiečių bei gudų katalikams, gyvenantiems Vokietijoje, apaštališkąjį egzarchatą su būstine Miunchene. Rugsėjo 20 d. šis popiežiaus Jono XXIII sprendimas ir buvo įgyvendintas. Pirmuoju egzarchu paskirtas vyskupas Platonas Kornyljakas.

Naujasis egzarchas yra gimęs 1920 m. Bukovinoje. Teologijos studijas baigė Romoje ir ten 1945 m. iš ukrainiečių arkivyskupo J. Bučko rankų gavo kunigystės šventinimus. Nuvykęs į JAV, kunigas P. Kornyljakas veikė savo tautiečių pastoracijoje. Bet neilgai: ukrainiečių metropolitas Philadelphijoje jį pasišaukė kanclerio pareigoms. O 1959 metų pradžioj popiežius Jonas XXIII nominavo kunigą Platoną tituliariniu Castra Martis vyskupu ir pramatė jį naujiems uždaviniams Vokietijoje.

Vak. Vokietijoje šiuo metu gyvena per 15.000 ukrainiečių. Susitelkę jie miestuose, kaip Miunchenas, Ingolstadtas, Regensburgas, Rosenheimas, Schongau, Neu-Ulmas, Ludwigsburgas, Frankfurtas, Krefeldas, Miunsteris i. W., Hannoveris, Goslaras, Crailsheimas, Hamburgas ir Pinnebergas. Yra Vokietijoje dar ir tokių ukrainiečių bendruomenių, kurios susikūrė po I-jo Pasaulinio karo.

Kultūrinė ukrainiečių veikla plinta iš Miuncheno. Ten jie turi dvi privačias spaustuves ir tris leidyklas: Cicero, Logos ir Ukraine. Leidžiami penki savaitraščiai — vienas jų religinis — ir keli žurnalai. Žurnalai pasirodo vokiečių, prancūzų ir anglų kalbomis. Katalikai leidžia žurnalą „Ukraine", skiriamą vokiečių publikai. Veikia Miunchene ir Ukrainiečių Mokslininkų Sąjunga. Apie jos darbus vokiečių studentai patiria žurnale „Nationalitaetenpolitik", kuris išeina kas du mėnesiai.

Europos Lietuvių Kronika

DOVANOS KALENDORIUI

Daugelis gavusiųjų šiemetinį Nidos Knygų Klubo ir „Europos Lietuvio" skaitytojams skirtąjį kalendorių laiškuose reiškia pasitenkinimą, o geraširdžiai prideda dar ir dovanų.

J. Jankaitis, pvz., rašo: „Tai prisiminimas visiems 1960 metams. Kadangi kiekvieną dieną reikia nuplėšti po vieną lapelį ir jį perskaityti, kas užrašyta kitoj pusėj, tai taip ir prabėga visi metai, iki nuplėši paskutinį lapelį. Tikiuos, kad 1961 m. jis irgi pasibels į mano duris ir pasiprašys šilimos visiems metams".

Pastaruoju metu vietoj nustatytųjų 6 šil. už kalendorių prisiuntė A. Biliūnas 10 šil., J. Jankaitis 9 šil., P. Klimaitis 8 šil., J. Žilinskienė 10 šil., o Z. Šalkauskas, pavėlavęs sumokėti, prisiuntė 18 šil. save užsidėtosios baudos!

B. Mardosas atsiuntė 8 šil. su pageidavimu, kad kitais metais kalendoriaus įrišimas būtų stipresnis.

Aleksas Kuzmickas atsiuntė 10 šil., A. Rūsys 10 šil., A. Jacevičius 11 šil., M. Balčiūnas 10 šil., K. Srebalius 15 šil.

P. Čeponis per klaidą buvo atsiuntęs 5, o ne 6 šil. Savo klaidai „išpirkti" teikėsi atsiųsti dar 10 šil.

Kalendoriaus leidėjai nuoširdiesiems rėmėjams reiškia didžią padėką.

LONDONAS

KLUBŲ SUSIRINKIMAS

Sausio 30 d., 5 val. popiet, Lietuvių Namuose Londone (1, Ladbroke Gardens, W.11) šaukiamas Lietuvių Namų ir Sodybos klubų metinis susirinkimas.

REIKALINGI TARNAUTOJAI

Lietuvių Sodybai reikalinga: patyręs virėjas-a; nuolatinis namų darbininkas, nusimanąs staliaus darbe.

Amžius nesvarbu.

PABĖGĖLIŲ KONCERTAS

Tarptautinis pabėgėlių koncertas Londone įvyko sausio 24 d. Koncerto programoje dalyvavo 8 tautos: baltgudžiai, estai, vengrai, latviai, lietuviai, ukrainiečiai, lenkai ir jugoslavai. Lietuvišką programos dalį išpildė Londono Lietuvių choras, vadovaujamas V. Mamaičio, ir Bradfordo skautų tautinių šokių grupė, vadovaujama R. Bružinskienės.

Visų Anglijos lietuvių padėka priklauso abiems programoje pasirodžiusiems ir lietuvius atstovavusiems vienetams.

SPAUDOS BALIUS

Į Spaudos Balių šiais metais susirinko ypač daug žmonių. Manoma, kad dalyvavo netoli 200 asmenų. Atsilankė taip pat mūsų Ministeris p. Balutis, Pasiuntinybės Patarėjas V. Balickas, Nottinghamo DBLS sk. pirmininkas K. Bivainis, buvęs Coventry sk. pirmininkas J. Kazlauskas, daug svečių iš Londono ir iš tolimesnių ir artimesnių Londono apylinkių.

KNYGOS PARODA

Spaudos Baliaus proga suruoštoji lietuviškosios knygos paroda turėjo gražų stendą. Paroda buvo pasipuošusi aštria, bet labai teisinga karikatūra.

Šia paroda paminėtas „Dainoros" knygų platinimo dešimtmetis.

Parodoje buvo nupirkta 1 knyga ir 1 Lietuvos žemėlapis.

DBLS CENTRO ŽINIOS

Abu suvažiavimai kartu

DBLS Valdyba pakartotinai praneša visiems skyriams, kad DBLS atstovų suvažiavimas įvyks kartu su Lietuvių Namų B-vės akcininkų suvažiavimu. Suvažiavimas numatomas apie kovo mėn., todėl visi skyriai prašomi rengtis minėtam suvažiavimui.

Vasario 16 d. su literatūros vakaru

Lietuvių literatūros vakaras anglų kalba įvyks Vasario 16 proga, ir į jį bus pakviesti lietuvių bičiuliai anglai ir kitų tautybių asmenys. Tai pirmas ir, reikia tikėtis, ne paskutinis toks vakaras Lietuvių Namuose.

Kaip plaukia mokestis

Šią savaitę į Centrinį Sąjungos Iždą gauta solidarumo mokesčio iš Buxton Sk.

Dar kartą primename, kad Centrinis Iždas subalansuojamas sausio 31 d., todėl ne atsiskaičiusius su Centru Skyrius prašome tai padaryti iki sausio 31 dienos.

ITALIJA

Naujas diakonas lietuvis

Per Naujuosius Metus Tarpt. Saleziečių Seminarijoj Torine buvo įšvęstas diakonu salezietis Antanas Galčius, Anglijos Londono lietuvis. Vasario 11 d. per Torino Kardinolo rankas jis gaus kunigo šventinimus ir pirmąsias savo Mišias laikys liet. saleziečių įstaigos koplyčioj Castelnuove Vasario 16-tosios proga. V.Ž.

Krikščionių demokratų dovana lietuvių saleziečių įstaigai

Trijų Karalių šventei Castelnuovo Krikščionių Demokratų skyriaus valdyba liet. saleziečių įstaigai pasiuntė didžiulį išmarginta tortą su užrašu: „Krikščionių demokratų linkėjimai lietuviams!".

Vietinis DC skyrius jau nuo seniai su simpatija seka tremtinių lietuvių įstaigos gyvenimą ir kuo galėdami jai padeda. Kr

Lietuvis primicijantas saleziečių gimnazijoj

Antrąją Kalėdų dieną jaunimo židinį Castelnuove aplankė primicijantas kun. J. Razmus iš šv. Kazimiero Kolegijos. Jaunąjį kunigą lydėjo jo mamytė, iš Chicagos atskridusi į Romą dalyvauti sūnaus šventimuose.

Gruodžio 27 d., sekmadienį, primicijantas, įstaigos direktoriaus asistuojamas, igmnazijos auklėtiniams atlaikė bendruomenines Mišias ir suteikė pirmąjį kunigišką palaiminimą. Po pietų jaunimas, norėdamas atsidėkoti, mielajam svečiui suruošė kuklutį priėmimą-akademiją, kur deklamacijom, kalėdinėm giesmėm ir orkestrėliu stengėsi išreikšti pagarbą ir padėką naujajam Kristaus Levitui lietuviui. Ckr

Vyr. saleziečių rektorius pas lietuvius Castelnuove

Kūčių išvakarėse į liet. saleziečių įstaigą užsuko kun. Dr. Rentas Ziggiotti, vyr. saleziečių rektorius. Atvyko specialiai pasveikinti su šventėmis ir kartu paguosti Kalėdas švenčiančius toli nuo Tėvynės ir nuo savųjų.

Atsakydamas į auklėtojų ir jaunimo sveikinimus, penktasis Don Bosco įpėdinis palinkėjo sekančias Kalėdas jau švęsti brangioj Tėvynėj, laisvoj Lietuvoj. PG

Šv. Tėvo dovana liet. saleziečių auklėtiniams

Naujųjų Metų išvakarėse iš Romos atvyko naujas nedidelis biliardukas — paties Šv. Tėvo dovana liet. saleziečių gimnazistams Castelnuove. Tai jau trečias sykis, kai Pop. Jonas XXIII konkrečiai prisimena Castelnuovo lietuviškąjį židinį — ženklas, kad Jo Šventenybei rūpi tremtiniai, o ypač jaunimas. Už tai Šv. Tėvui yra dėkingas ne tik Caselnuovo Don Bosco jaunimas, bet ir visa lietuviškoji visuomenė, ypač saleziečių įstaigos Castelnuove rėmėjai.

BIBLIOTEKAI TRŪKSTA „LIETUVIŲ DIENŲ"

Lietuvių Šv. Kazimiero Kolegija Romoje savo bibliotekoje nori turėti pilnus įrištus „Lietuvių Dienų" žurnalo komplektus, bet dėl trūkstamų numerių to padaryti negali. Prašo, jei kas galėtų, perleisti kolegijai šiuos „L.D." numerius: 1950 m. Nr.1, 2, 3, 4, 5, 6. 1951 m. Nr. 6(16). 1952 m. Nr. 10(29). 1953 m. Nr. 1(30), 2(31), 9 (38). 1954 m. Nr. 6(45). Siųsti — Via Casalmonferrato, 20 Roma 28, Italia.

LIETUVIŲ SUVAŽIAVIMAS N. ZELANDIJOJE

Lietuvių Bendruomenės surengtasis dešimtmečio suvažiavimas Aucklande prasidėjo gruodžio 29 d. Vakare Gribblehurst parko salėje įvyko atidarymo vaišės. Jų metu Kalėdų senelis jauniesiems atnešė dovanų. Programoje aktorius Petras Šimkus paskaitė ištrauką iš Vinco Krėvės vaidinimo „Žentas". Sekundžių bėgyje P. Šimkus sklandžiai perėjo iš vieno charakterio į kitą, atlikdamas penkių spalvingų tipų interpretacijas.

Rytojaus dieną specialiai į suvažiavimą iš Australijos atvykęs kun. Dr. P. Bačinskas šv. Patriko katedroje atlaikė šv. mišias. Pamoksle svečias atkreipė dėmesį į mūsų pastangas išlaikyti lietuviškumą ir atgauti Lietuvai laivę.

Vėliau YWCA salėje vyko suvažiavimo posėdžiai. Pranešimus padarė Dunedino atstovė V. Butkienė, Wellingtono seniūnas F. Jerašius, Aucklando apylinkės pirm. J. Žiginskas ir NZLB pirmininkas Č. Liutikas. Butkienė skaitė paskaitą „Lietuvis tremtinys istorijos bėgyje". Kalbėtoja nurodė, jog lietuvių tremtinių būta nuo gilios senovės, vienok mūsų sąlygos yra geriausios, kokias lietuvis tremtinys yra turėjęs, todėl mes galime ir turime padėti savo kraštui ir išlaikyti tautinį charakterį.

Po kelių valandų pietų pertraukos sekė sveikinimai. Žodžiu suvažiavimą sveikino kun. Dr. P. Bačinskas, lietuvių studentų vardu Zelandijoje G. Procuta. Raštu — Lietuvių Skautų Sąjungos vardu Australijoje A. Krausas, kun. Prunskis, J. E. vysk. Brizgys, Vliko pirmininkas Dr. A. Trimakas, Lietuvos Ministeris Prancūzijoje St. Bačkis, prof. M. Biržiška, Dunedino apylinkės valdyba, LDŠ min. S. Lozoraitis, monsinjoras K. Šaulys, Australijos Lietuvių Kunigų Sekretoriato vardu kun. P. Butkus ir kun. S. Gaidelis, Lietuvos Laisvės komiteto pirm. Sidzikauskas, Vasario 16 Gimnazija, D. Britanijos Lietuvių Sąjunga, Balfo vardu kanauninkas J. Končius, ALB pirm. Iz. Jonaitis, PLB pirm. J. Matulionis, E. Paukštienė, A. Senatorskis ir Dr. A. Butkus.

G. Procuta savo paskaitoje „Lietuviško jaunimo problemos tremtyje" iškėlė keletą nutautėjimo priežasčių, didžiumos vyresniųjų nenuosaikus materializmas ir stoka nuoširdaus ir sąmoningo darbo lietuvybei negiamai nuteikia jaunuosius. Kalbėtojas ragino lietuvių visuomenę parodyti daugiau darbo ir jausmo lietuviškiems reikalams, užuot aimanavus ir tuščiažodžiavus.

Toliau sekė Krašto Valdybos rinkimai ir einamieji reikalai. Naują valdybą sudaro: arch. V. Procuta — pirmininkas, J. Pečiulaitis — sekretorius ir A. Malskaitis— iždininkas. Posėdis baigtas Lietuvos himnu.

Posėdžių salėje buvo surengta lietuvių liaudies meno ir spaudos paroda. Išstatyta keli šimtai lietuviškų knygų ir kiek mažiau žurnalų bei laikraščių. Dalį liaudies meno dirbinių iš Australijos atvežė kun. Bačinskas, taip pat buvo išstatyti V. Butkienės keramikos darbai, kuriuose vyrauja liaudies meno įtaka.

Gruodžio 31 d. rytą vyko ekskursija po Aucklando apylinkes, o vakare suvažiavimo svečiai dalyvavo Baltų Klubo Naujųjų Metų sutikime. Vakaro metu Vasario 16 Gimnazijai lietuviai surinko apie 30 svarų. Rytojaus dieną surengta gegužinė Orewos pajūry. Suvažiavimo dalyviai turėjo progos pamatyti kun. Bačinsko darytų nejudomų filmų rinkinį iš lietuvių gyvenimo ir veiklos Australijoje. Studentai ir vyresnieji gimnazistai vieną vakarą drauge su kun. Bačinsku filosofinėje plotmėje nagrinėjo lietuviškumo klausimus.

Suvažiavimas praėjo jaukioje nuotaikoje, dalyvavo apie 100 žmonių, buvo išreikšta pageidavimų panašius suvažiavimus rengti dažniau. G. P.

BRADFORDAS

SKRISIM Į ERDVES

Sausio 30 d., 6 val., Lietuvių Vyties Klubo patalpose, 5, Oak Villas, Bradford, A. Dičpetris skaitys paskaitą

Skridimas į erdves.

Vietos ir apylinkės lietuviai paskaitoj kviečiami dalyvauti.

DBLS Bradfordo Sk. V-ba

NAUJAI GAUTA

P. Naujokaitis — Šviesos mergaitė —lyrinė poema — 14 šil. 8 d.

Vysk. Brizgys — Negesinkite aukurų — 1 sv. 2 šil.

Anglų - Lietuvių kalbų žodynas—2 sv. 2 š.

DRAUGO sieninis kalendorius 1960 metams 3 šil.

Valgių gaminimas.— gausiai iliustruota— 2 sv. 14 šil.

Istorinis Liletuvos albumas — 5 sv. 5 š.

Katiliškis — Išėjusiems negrįžti — 1 sv. 15 šilingų.

Jurkus — Pavasaris prie Varduvos — 18 šil. 6 d.

Naujuosius ir senuosius skaitytojus prašoma užsisakyti periodinius leidinius 1960 metams.

Norintieji gali gauti Vatikano išleistus pašto ženklus šv. Kazimiero sukakčiai paminėti. Visais spaudos reikalais prašoma rašyti: **DAINORA, 49, Thornton Ave., London, W.4.**

TAURUS TAURO PASIŪLYMAS

Po Naujų Metų TAURAS visiems savo tautiečiams, kurie nori siųsti siuntinius nuo 15.1.1960 iki 15.3.1960, duoda 10 proc. nuolaidos nuo TAURO kainoraščio kainų.

Kiekvienam paprašiusiam tuojau pasiunčiamas kainoraštis ir pageidaujamų medžiagų pavyzdžiai ir geros ir naujos rūšies standartinių siuntinių sąrašas su medžiagų pavyzdžiais, kurie yra bent 20 proc. pigesni kaip kur nors kitur. Medžiagų kokybė labai gera pagal už jas imamąjį pinigą. Pasirinkimas iš 25 spalvų. Medžiagos vyrų ir moterų eilutėms ir paltams gražiomis juostelėmis, pinhead vienos spalvos.

Garantuotas pristatymas per 3-5 savaites. Jūsų pačių sudarytieji siuntiniai pasiunčiami už £.1.0.0.

Jei tau siųsti ką nors reik, tu tuojau pas TAURĄ eik.

TAURAS
(A. BRIEDIS)
GIFT PARCEL SERVICE
88, GOLDSMITH AVE., LONDON, W.3.
Tel. ACO 9471

Jau ilgas laikas, kaip mes patarnaujame jums.
Ar jūs patenkinti mūsų patarnavimu? Mes manome, kad taip. Antraip jūs nesiųstumėte mums savo užsakymų. Tai šia proga norim tik priminti jums, kad įvairias vaistų rūšis jūs galite užsisakyti tiesiog iš **vaistinės**, o taip pat ir daugelį kitų eksportinės kokybės dalykų ir žemomis kainomis per:

Acton Pharmacy
(EXPORT) LTD.
24, CHURCH ROAD, LONDON, W.3.
Tel. ACOrn 0712

Prašom parašyti ir prašyti kainoraščių.

Informacija ir patarimai lietuvių kalba teikiama nemokamai.

VOKIETIJA

GLOBOS KLAUSIMAI

NAUJAS DŽIOVININKŲ PAŠALPOS ĮSTATYMAS

Praeitų metų pabaigoje Fed. Vokietijos vyriausybė priėmė naują TBc ligonių pašalpos įstatymą.

Naujas TBc ligonių pašalpos įstatymas (vokiškai THG — Tuberkulosehilfegesetz) yra daugeliu atvejų pagerintas. Naujiena yra ta, kad ligoniui dabar yra suteikta teisinė pretenzija į TBc pašalpą, o iki šiol ši pašalpa buvo tik vadinamas galimas vykdymas (Kannleistung). Dabar iš Kannleistung pereita į globos privalomumą. Iki dabar buvusi būklė, būtent, skirtingi globojamosios pašalpos dėsniai irgi yra pašalinti, o su jais kartu ir daug pasipiktinimų ir nepasitenkinimų. Toliau yra dar svarbūs punktai: pašalpos išplėtimas bei ekonominės būklės pagerinimas. Iki šiol buvo duodamas pragyvenimas ligoniui ir jo šeimos nariams. Prieš tai paskirų kraštų pašalpos mokėjimai skyrėsi tarp 100 ir 150 procentų, dabar pašalpos išlyginamos ir pakeliamos visur iki aukščiausio laipsnio. Dabar, pavyzdžiui, šeima su 3 vaikais per mėnesį gaus 400 DM. ir nuomos priedą. Be to, dar pridedami atskiri priedai, atsižvelgiant į ligonio individualią būklę, pvz., geresnio maitinimosi priedas ligoniui ir jo šeimai. Iki šiol buvo skiriama tik ligoniui ir jo vaikams, o dabar bus visa šeimynos bendruomenė šelpiama. Ypač nauja yra tai, kad dabar bus duodama parama ir pavaduojančioms jėgoms išlaikyti namuose arba mažose įmonėse, ir net paskolos gyvenimo sąlygoms pagerinti. Ši parama tęsis ir po kuracijos pabaigos iki galutinio pasveikimo. Ji, vadinasi, nebus tuč tuojau po kuracijos nutraukta.

Įstatymo leidėjai tuo tikslu tikisi ligos atkritį sumažinti. Iki šiol 75 procentai sanatorijų lankytojų sugįždavo 3 metų būvyje vėl į sanatorijas.

Tačiau tas ligonis, kuris sąmoningai ir savo nerūpestingumu gydymą trukdo, gali būti nuo piniginės pašalpos išskirtas, arba jei jis šiaip kokiu nors būdu prieš sveikatos įstaigos statutus nusikalsta. Bet šie atvejai praktikoje retai tepasitaiko.

Svarbu šiame THG yra ir tai, kad valstybė lemiamai prie šių išlaidų prisideda. Tai reiškia, kad ligoniui pašalpa suteikiama tučtuojau, be kompetencinių ginčų.

Džiova dar vis yra labai paplitusi. Tarp 1935 ir 1955 ligonių sumažėjo 45.000. Reikia pažymėti, kad ir lietuvių tremtinių tarpe Vokietijoje džiova yra dažniausia liga. Džiovininkų jokie kraštai neįsileido ir jų daugiausia liko Vokietijoje. Nenormalios gyvenimo sąlygos greit vėl priverčia pasveikusius atkristi. Per maža džiovininkų ekonomine būkle rūpinasi ir svetimieji ir savieji.

Reikia tikėtis, kad šis naujas TBc ligonių šalpos įstatymas bus ne tik vokiečiams, bet ir svetimtaučiams, gyvenantiems Vokietijoje, jų tarpe ir lietuviams geresnis įnašas į jų sveikatos išlaikymą ir sustiprinimą.

DARBO MOKESČIŲ METINIS IŠLYGINIMAS VĖL AKTUALUS

Darbininkas mokės tik tiek mokesčių, kiek nuo metų uždarbio priklauso. Jis nebebus blogiau pastatytas kaip pramoninink as, laisvas profesininkas arba namų savininkas, kurie pagal metų pajamas klasifikuojami. Darbo mokesčių metinis išlyginimas bus tik tada vykdomas, kai mokesčių atitraukimas per visus metus buvo per aukštas ir kai darbininkas turi grąžinimo teisę iš valstybės iždo. Jeigu metų būvyje valstybės nenaudai atsirado kokių nors klaidų, tai finansų įstaigos jas gali pataisyti, bet ne per darbo mokesčių išlyginimą, o vadinamoj atsakomybės spręsenoj.

Didžiąją dalį išlyginimų gali darbo davėjas atlikti. Šie atvejai yra aiškiai matomi iš informacijos lapų, kuriuos finansų įstaigos darbo davėjams išsiuntinėjo. Naujai šįmet yra įvesta tai, kad darbo davėjas išlyginimą atlieka tiems darbininkams, kurie yra IV mokesčių klasės, tačiau tik kiekvienam atskirai, sąlyginiai, kai IV mokesčių klasė (dirbą vedusieji) galiojo visus 1959 metus. Be to, vedusieji gali įteikti finansų įstaigai dar bendrą mokesčių išlyginimą. Dažnai būna ne darbo davėjas, o finansų įstaiga dėl metinio mokesčių išlyginimo kompetetinga. Išlyginimas bus tik pagal prašymą svarstomas. Paskutinis terminas yra 1960 m. balandžio 30 d. Prašome visus dirbančius lietuvius šio termino nepraleisti.

Šie atvejai bus svarstomi: abu vedusieji yra darbininkai ir įteikia bendrą metinį išlyginimą. Mokesčių klasė IV, bet galiojo tik dalį metų. Darbininkas 1959 m. būvyje dirbo keliose vietovėse. Dėl mokesčių kortelės nepristatymo buvo imami didesni mokesčiai. Darbo mokesčių klasė pažymėta ne daugiau kaip 4 mėn. būvyje. Neapribota mokesčių prievolė buvo ne visus 1959 metus. Darbininkas buvo 1959 m. gale bedarbis. Darbininkas nepapildė savo mokesčių kortelės, o tik darbo mokesčių išlyginime įrašė naudingesnę mokesčių klasę, aukštesnes reklamos išlaidas, specialias išlaidas etc. Darbo davėjas, nors jis privalo, neišpildė metų išlyginimo.

Išlyginimas neduodamas, jei darbininko metinis uždarbis yra didesnis negu 24.000 DM. arba pajamos, nuo kurių jokių mokesčių nenuskaičiuota, didesnės negu 800 DM. Mokesčių išlyginimo formuliarai yra gaunami nemokamai Mokesčių įstaigose.

SVETIMŠALIŲ RENTŲ ĮSTATYMAS

Svetimšalių rentų įstatymo projektas yra pirmuoju svarstymu Bundestago priimtas. 1960 m. sausio mėn. tikimasi, kad jis bus priimtas antruoju ir trečiuoju skaitymu ir įsigalios kaip įstatymas.

VOKIEČIŲ TEISMUOSE GALIME REIKALAUTI VERTĖJO

Aukštojo Jungtinių Tautų Komisaro pabėgėliams biuletenyje Nr. 14, informuojama, kad pagal Vokietijos teismų įstatymą yra nustatyta, jog asmenys, kurie nemoka pakankamai vokiečių kalbos, gali savo bylose pareikalauti vertėjo. Parodymai ir pareiškimai gali būti ir svetima kalba į protokolą įrašyti, tik jie turi būti vertėjo išversti į vokiečių kalbą, patvirtinti ir prijungti prie protokolo.

SVETIMŠALIŲ BEDARBIŲ SKAIČIUS MAŽĖJA

Tas pats šaltinis skelbia, kad nuo 1958 m. gegužės 10 d. iki 1959 m. gegužės 15 d. V. Vokietijoje benamių svetimšalių nedarbas sumažėjo iš 4111 iki 2145. Šiais, paskelbtaisiais Pabėgėlių Metais, vokiečių darbo įstaigos dar labiau susirūpins nedarbo sumažinimu.

57.000 BENAMIŲ SVETIMŠALIŲ GALI VĖL ĮVAŽIUOTI Į JAV

jei jie buvo į eilės sąrašus prieš 1953 m. gruodžio 31 d. įsiregistravę JAV konsulatuose ir jei jų prašymai JAV emigracinės įstaigos tarėjo prieš 1959 m. sausio 1 d. buvo patenkinti.

SENUMO RENTOS PADIDINTOS

Nuo 1960 m. sausio 1 d. senumo rentos V. Vokietijoje yra padidintos 5.94 proc.

500.000 PABĖGĖLIŲ DAR VARGSTA

Jie dar gyvena vargo barakuose. 350.000 gyvena lageriuose.

JŪS TURITE TEISĘ Į SAVO TĖVYNĘ

Vokiečių vyskupas Janssenas iš Hildesheimo Pabėgėlių Metų proga pasakė:

„Mes, vokiečiai, iš savo pilno kančių patyrimo žinome, ką reiškia gyventi be savo namų ir kiemo. Tikrajam gyvenimui Tėvynėje daugiau priklauso negu 4 sienos, stalas ir kėdė, daugiau negu algos maišelis ar renta.

PREMIJA UŽ STUDIJĄ APIE PABĖGĖLIŲ TEISĘ

Aukštoji Politinių Mokslų Mokykla Miunchene paskelbė konkursą parašyti temai: „Der internationale Rechtsstatus des Fluechtlings". Už geriausią studiją bus skiriama 4000 DM. premija. Darbą reikia įteikti mokyklos vadovybei iki 1960 m. gegužės 1 d. **(Inf.)**

KRAŠTO VALDYBOS IR VASARIO 16 GIMNAZIJOS PARENGIMAS

Vokietijos Kr. Valdyba, susitarusi su L.S.Co. lietuviškų dalinių vadais, nutarė Vasario 16 minėjimą ruošti vasario 13 d., Huettenfelde, kartu su Liet. Vasario 16 Gimnazija, kuri šiemet švenčia dešimtmetį. Šiam reikalui Kr. Valdyba sudarė šios sudėties Rengimo komisiją: kun. Br. Liubinas, kpt. J. Valiūnas, kpt. J. Venckus, T. Gailius ir Fr. Skėrys.

Programa yra numatyta tokia: 1) Dr. L. Dambravos paskaita, 2) numatyta pakviesti Mannheimo teatro solistę, solistei p-lei Liustikaitei dėl kelionės į JAV negalint atvykti. Lietuviškai vokalinę dalį atliks daininkas Baltrus-Baltrušaitis iš Vienos.

REIKALINGAS DARŽININKAS

Sodybai, esančiai Buckinghamshire, reikalingas daržininkas. Duodamas atskiras namukas gyventi. Pageidaujama vedusi pora. Kreiptis į „Europos Lietuvio" administraciją.

Norėčiau pasikeisti pašto ženklais. Rašykite: A. Laurinaitis, 47, Keele St., Toronto 9, Ont., Canada.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY.

Redakcijos ir Administracijos adresas: **1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.**

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 40 šil., 6 mėn. 22šil., atskiras numeris 1 šil.; dolerio kraštuose — 6 dol. metams.

Leidžia Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Leidimo Tarybą sudaro DBLS Valdyba ir Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkai.

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.